

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЛУЦІВ АНАСТАСІЯ РОМАНІВНА

Допускається до захисту:
т.в.о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин, кандидат
економічних наук, доцент

Марія ШКУРАТ

« _____ » _____ 2024 р.

Взаємодія України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»
Кваліфікаційна магістерська робота

Науковий керівник :

Юлія ІЩУК, доктор філософії, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин

підпис

Оцінка : _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Луців А. Р. Взаємодія України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями. Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини. Освітня програма «Міжнародні економічні відносини». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2024.

У роботі розглянуто теоретичні засади МФО в умовах глобалізації світової економіки. Проведено діагностику співробітництва України з Міжнародними фінансовими організаціями та їх особливості. Визначено сфери вдосконалення співпраці з Міжнародними фінансовими організаціями.

Основним науковим результатом дослідження є рекомендації та напрями щодо покращення співпраці України з МФО, а також моделювання впливу кредитування на економіку України та визначення перспектив щодо подальших взаємовідносин з МФО.

Ключові слова: економічна політика, міжнародні інституції, економічний вплив, перспективи, тенденція, оцінка.

71 с., 16 табл., 6 рис., 3 дод., біограф.: 37 найм.

Lutsiv A. R. Interaction of Ukraine with international monetary and financial organizations. Specialty 292 International Economic Relations. Educational program «International Economic Relations». Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2024.

The theoretical foundations of IFO in the context of globalization of the world economy are considered. The diagnostics of Ukraine's cooperation with International Financial Institutions and their features are carried out. The areas for improving cooperation with international financial organizations are identified.

The main scientific result of the study is recommendations and directions for improving Ukraine's cooperation with IFO, as well as modeling the impact of lending on the Ukrainian economy and determining prospects for further relations with IFIs.

Keywords: economic policy, international institutions, economic impact, prospects, trend, assessment.

71 p., 16 tabl., 6 fig., 3 applications, bibliography: 37 items.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ ТА СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МФО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	10
1.1 Історія та передумови виникнення Міжнародних фінансових організацій.....	10
1.2 Міжнародний валютний фонд та його вплив на національні економіки.....	15
1.3 Механізм діяльності МФО.....	21
РОЗДІЛ 2 СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ.....	31
2.1 Аналіз світових практик співпраці з Міжнародними фінансовими організаціями.....	31
2.2 Тенденції співробітництва України з Міжнародним валютним фондом.....	37
2.3 Оцінка впливу міжнародних кредитно - фінансових організацій на світове господарство	41
РОЗДІЛ 3 СФЕРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	47
3.1 Співпраця з міжнародними фінансовими партнерами в Україні в умовах воєнного стану.....	47
3.2 Можливості та перспективи України з Міжнародними фінансовими організаціями.....	59
3.3 Моделювання впливу кредитування міжнародних організацій на українську економіку.....	52
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

БАГІ – Багатостороння агенція з гарантій інвестицій

БМР – Банк міжнародних розрахунків

ЄІБ - Європейський інвестиційний банк

МАР – Міжнародна асоціація розвитку

МБРР – Міжнародний банк реконструкції та розвитку

МВФ – Міжнародний валютний фонд

МФК – Міжнародна фінансова корпорація

МФО – Міжнародні фінансова організація

НБУ – Національний банк України

ООН – Організація Об'єднаних Націй

СПЗ – Спеціальні права запозичення

ВСТУП

Міжнародні фінансові організації були створені для підтримки та стабілізації економік країн-членів шляхом надання кредитів та реалізації спеціально розроблених програм для вирішення проблем платіжного балансу, поповнення валютних резервів, підтримання стабільності національної валюти та проведення необхідних реформ у всіх сферах економіки.

Актуальність теми. Роль міжнародних фінансових організацій у стабілізації української економіки є надзвичайно важливою, оскільки підтримка нинішньої української економіки та продовження післявоєнної відбудови неможливі без їхньої фінансової допомоги. Міжнародні організації, особливо міжнародні фінансові організації, які стрімко розвивалися у 20-му столітті, відіграють дуже важливу роль у цьому процесі. Якщо на початку 20-го століття у світі налічувалося близько 30 міжнародних організацій, то наприкінці 1990-х років їх було вже понад 250.

Сьогодні міжнародні фінансові організації є найактивнішою рушійною силою розвитку глобалізації. У процесі включення всіх країн у глобальну валютно-фінансову сферу між країнами встановлюються стійкі системні зв'язки, які виходять за межі суто валютно-фінансових і стають загальноекономічними зв'язками.

Проблема полягає в тому, що роль певних груп країн у цьому процесі визначається міжнародними фінансовими організаціями. Міжнародні фінансові інститути відповідають за створення рамкових умов світового економічного порядку, в тому числі валютного, а також за функцію акумуляції та розподілу тимчасово вільних валютних коштів серед країн-боржників у глобальному масштабі. Виконання цих функцій міжнародними фінансовими організаціями є одним з ключових чинників побудови глобальної економічної системи та інтеграції в неї національних економік.

Міжнародні організації є ефективними координаторами міжнародних відносин в економічній сфері. Міжнародні економічні інституції набувають все більшого значення. Міжнародне фінансове співробітництво є потужним ресурсом та ефективним інструментом національного економічного розвитку.

Ресурси міжнародних фінансових організацій використовуються для реалізації програм ринкових реформ, стабілізації національних валют, вирішення соціально-економічних проблем, забезпечення економічного зростання, фінансування дефіцитів національних бюджетів та платіжних балансів. Однак фінансові зобов'язання установ роблять національну економіку залежною від кредиторів інших країн.

Співпраця з міжнародними фінансовими установами на даний час має важливе значення для більшості країн. Це повною мірою стосується і України. Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Міжнародний банк реконструкції та розвитку це міжнародні організації які є основними партнерами, що виконують важливу роль у фінансуванні економіки України. Значний економічний потенціал України частково реалізується завдяки тісній співпраці з цими установами у багатьох сферах. Таким чином, вищевикладене свідчить про те, що питання взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями є дуже важливим та актуальним.

Теоретичні засади виникнення та еволюції МФО, зміна світової фінансової системи, функціонування МФО у світовій економіці, форми та рівні їх взаємодії з національними економіками, а також формування та зміна глобальної фінансової архітектури є предметом дослідження у працях зарубіжних вчених, зокрема : Ж. Ботона, Д. Бредлі та інших. Дж. Ботона, Д. Бредлоу, Д. Вільямсона, Д. Макдауелла, А. Насірі, Д. Окампо, Д. Стігліца, Т. Сінклера, Д. Сороса, Е. Трумена та інших.

Питання співробітництва МФО з країнами світу, зокрема з Україною, переваги та недоліки від такої співпраці, були предметом дослідження у роботах

таких вчених як : І. Лютий, О. Мозговий, М. Савостьяненко, В. Сіденко, Н. Патица, Н. Резнікова, О. Рогач, А. Філіпенко, Г. Терещенко та інші.

Мета дослідження: аналіз взаємодії України з МФО та оцінка її механізмів, стратегій і результатів з точки зору економічного розвитку, фінансової стабільності, інвестиційного потенціалу, ризиків та перспектив розвитку України.

В рамках мети дослідження слід підкреслити наступні **завдання:**

- дослідити історію міжнародних фінансових організацій та передумови їх створення;
- проаналізувати вплив Міжнародного валютного фонду на національні економіки;
- вивчити та проаналізувати механізми діяльності МФО;
- вивчити світову практику співпраці з Міжнародними фінансовими організаціями;
- проаналізувати співпрацю України з Міжнародним валютним фондом;
- охарактеризувати вплив Міжнародних кредито-фінансових організацій на світове господарство;
- проаналізувати співпрацю з міжнародними фінансовими партнерами в Україні в умовах воєнного стану;
- дослідити можливості та перспективи України з Міжнародними фінансовими організаціями;
- змодельовати вплив кредитування міжнародних організацій на українську економіку.

Об'єкт дослідження: співпраця України з Міжнародними валютно-фінансовими організаціями , насамперед Міжнародним валютним фондом та Групою Світового банку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів щодо взаємодії України з Міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Інформаційна база дослідження: Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, українське законодавство, Міжнародний валютний фонд, статистичні матеріали Національного банку України, Міністерство фінансів України, наукові статті вітчизняних і зарубіжних дослідників та інтернет-ресурси.

Також інформаційною базою є дослідження які становлять монографії та статті вітчизняних і зарубіжних науковців; Групи Світового банку, аналітичні матеріали Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних організацій; матеріали співпраці з МФО; законодавчі та нормативно-правові акти України з питань грошово-кредитної та валютно-курсової політики; статистичні та аналітичні дані Національного банку України; Державної служби статистики України; Міністерства фінансів України; Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; Рахункової палати України та інші джерела.

У процесі проведення дослідження використовувалися загальні **методи:** аналіз, систематизація, класифікація, узагальнення, аналіз наукових видань та публікацій, статистичний аналіз, аналіз нормативно – правової документації, порівняльний аналіз.

Теоретичне та практичне значення мають запропоновані рекомендації та напрями щодо покращення співпраці України з МФО, а також моделювання впливу кредитування на економіку України та визначення перспектив щодо подальших взаємовідносин з МФО.

Наукові результати:

1. Розроблено матриці впливу індексу споживчих цін та державного боргу України на номінальний ВВП, за допомогою яких можна прослідкувати їх вплив на ВВП України.

2. Визначено основні напрями до ефективного керування державним боргом для України, які можуть суттєво допомогти в подальшому економічному розвитку та вплинути на співпрацю з МФО.

3. Запропоновано рекомендації у напрямку зменшення залежності України від зовнішнього фінансування.

Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовано на XXIII Міжнародній науковій конференції студентів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (м. Вінниця, Україна, 21 грудня 2023 р.).

Структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 37 найменуваннями та 3 додатки. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МФО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1 Історія та передумови виникнення міжнародних фінансових організацій

Міжнародні фінанси почали формуватися багато тисячоліть тому, коли з розвитком суспільства склалися перші ознаки міжнародних товарообмінних відносин.

Виникали війни між окремими родами які завершувались умовами або забов'язаннями одного роду, щоб сплатити іншому певну данину. Але умови (зобов'язання) щодо сплати необов'язково мали бути наслідками військових конфліктів, також вони могли супроводжувати звичайний обмін товарами . Пізніше такі відносини набули форми отримання (сплати) контрибуцій, репарацій, різноманітних дарів тощо, зі становленням державності.

Ще з античної доби можна привести приклад розвитку міжнародних фінансових відносин, коли існувала система караванних торговельних шляхів, що згодом назвали Великим шовковим шляхом. Держави Євразії – від Західної Європи до Китаю з II ст. до н.е. до XV століття з'єднував Великий шовковий шлях. Країни Близького сходу та Індії також споживали товари які перевозилися. Після арабського завоювання ці товари споживалися по всьому південному Середземномор'ю, до Іспанії.

Західна Європа в торгівлі зі Сходом завжди переслідувала пасивний торговельний баланс. Купуючи коштовні східні товари, європейці не пропонували рівноцінний обмін, тому були змушені платити сріблом або золотом.

З Європи на Схід ще з античних часів до самого кінця свого функціонування Великий шовковий шлях існував як канал «передавання»

дорогоцінних металів. Відтік капіталу з Європи через бурхливий розвиток торгівлі негативно впливав на розвиток грошових систем європейських країн. Тому правителі цих країн прагнули запровадити обмеження на споживання східних товарів та вивезення золота і срібла на Схід.

Для того, щоб купці з різних країн могли регулярно здійснювати масштабні торговельні операції, потрібна була універсальна валюта. Не всі країни, які брали активну участь у транс-євразійській торгівлі, мали змогу випускати золоті чи срібні монети, які на той час цінувалися в усіх країнах Старого Світу. Тому активно використовувалися автентичні монети певних "сильних" країн. Наприклад, у ранньому Середньовіччі візантійські золоті, сасанідські срібні та арабські срібні монети використовувалися для розрахунків по всьому Великому Шовковому шляху, включно з Китаєм.

Перевезення великих сум готівки на великі відстані було пов'язане з небезпекою. Вирішенням цієї проблеми стали безготівкові розрахунки за допомогою чеків. Саме купці на Шовковому шляху почали використовувати чеки. Чек у перекладі з перської означає "документ, розписка". Механізм оплати передбачав посередника. Купці, які подорожували на Схід, віддавали готівку авторитетним міняйлам і отримували розписку. На підставі цієї квитанції довірені особи міняйли видавали готівку за вирахуванням комісії. Система чеків на пред'явника працювала лише тоді, коли міняйли в прикордонних містах Шовкового шляху довіряли один одному особисто. Підставою для довіри була, наприклад, приналежність до однієї релігійної громади.

Розвиток торгівлі призвів до кардинальних змін у поглядах людей на фінансову вигоду. Для феодальної економіки транзакції з метою отримання прибутку у вигляді відсотків були неприйнятними. Церковне право рішуче засуджувало використання таких інструментів у християнських комерційних контрактах. Тому кредитні контракти були повністю в руках євреїв. Тому заохочувалася організація розрахунків чеками. Оплата чеком розвинулася в

комерційних контрактах з 10-го століття, коли торгівля вздовж Шовкового шляху була під контролем мусульман і євреїв.

Зовнішня торгівля була рушійною силою розвитку іноземної валюти та векселів, прототипу сучасних міжнародних фінансів. Обмінники безпосередньо обмінювали символи власної валюти на символи інших валют. Символом національної валюти була монета, яка слугувала мірою вартості певного національного товару.

У Стародавній Греції та Римі успішно працювали міняйли, які обмінювали іноземну валюту на місцеву. Міняйли виступали посередниками при здійсненні платежів. У більшості випадків міняйли не обмежувалися лише валютними операціями. Вони також займалися лихварством. Тобто позичали гроші для комерційних угод і отримували з цих позик великі прибутки. Наприклад, у Стародавній Греції "морські" позики, надані лихварями, мали відсоткову ставку до 900 відсотків.

Починаючи з 13 століття почали розвиватися вексельні ринки. Найбільший з них був у регіоні Шампань у Франції. Їх було шість. Ланн, Бар, Прованс і Труа, які майже безперервно чергувалися (останні два по два рази); ярмарки також організовувалися в Бельгії в 15 і 16 століттях (біржі в Ліоні та Антверпені).

Потік товарів між державами призвів до виникнення митниць, що, в свою чергу, призвело до запровадження митно-тарифних механізмів регулювання глобальних фінансових відносин. Наприклад, у 2 столітті нашої ери (137 рік) Візантія запровадила так званий Пальмірський тариф для торгівлі з Персією. На початку 5 століття нашої ери імператор Феодосій II ухвалив закон про введення на іранському кордоні тарифу на торгівлю шовком у розмірі 10 відсотків від вартості товару.

Перші торгові та митні союзи виникли для створення сприятливих умов торгівлі. Одним з перших таких союзів був Ганзейський союз, який був утворений містами північно-східної Європи і проіснував близько чотирьох

століть. За різними джерелами, Ганза була заснована між 1143 і 1158 роками з центром у Любеку. Ганза була першим торговельно-економічним союзом в європейській історії. З роками Ганза не тільки зміцнила свої позиції, але й позитивно вплинула на позиції політичних сил у містах від Північного до Балтійського моря. До 1367 року кількість міст-членів Ганзи зростає до 80. Крім Лондона, торгові представництва існували в Бергені, Брюгге, Пскові, Венеції, Новгороді та Стокгольмі. У сфері торговельно-економічних інтересів Ганзи значно розвинулися такі держави, як Данія, Англія, Нідерланди, Польща та Московія, які невдовзі витіснили Ганзу у власну сферу. Після 1648 року Ганза почала втрачати свій вплив у сфері морської торгівлі. Передумовою для цього стала втрата Ганзою своєї бази у світі. Останній Ганзааль відбувся у 1669 році.

Феодалні поділи створили багато кордонів, на яких намагалися змусити купців платити мито. Оскільки така ситуація перешкоджала розвитку торговельних відносин, у митній політиці європейських держав почала домінувати необхідність розробки єдиної тарифної системи на зовнішніх кордонах централізованих держав. Так, у 1707 році були скасовані тарифи на кордоні між Англією та Шотландією, а в 1790 році - на кордоні між Англією та Ірландією.

Тарифні війни між державами стають характерною рисою економічних відносин у сучасну епоху. Розширення міжнародних торговельних відносин і посилення конкуренції призвели до необхідності вироблення єдиної практики застосування митних правил.

На розвиток міжнародних фінансових відносин значний вплив мала фінансова революція кінця 17-го - початку 18-го століть. Військові операції по всьому світу вимагали великих грошових коштів, яких хронічно не вистачало. Під час наполеонівських воєн військові витрати Франції сягали близько 100 мільйонів фунтів стерлінгів на рік. Наприкінці 17 століття щорічний експорт срібла до Європи становив 4500 000 екю до Генуї та Ліворно, 300 000 екю до

Нідерландів, 2500 000 екю до Англії, Сен-Мало, Гавра та Дюнкерка, 2500 000 екю до таких французьких міст, як Сен-Мало, Гавр, Дюнкерк і Марсель. У цей період було створено одну з перших фінансових установ - Банк Англії (1694).

У середині 19 століття почали виникати перші міжнародні інституції. Потреба в їх створенні була пов'язана з появою суверенних держав, які прагнули до національної незалежності в результаті буржуазно-демократичних революцій. З іншого боку, науково-технічний прогрес пронизував процеси інтеграції в економіці промислово розвинених країн, розширюючи взаємні зв'язки між державами. Таким чином, виникли дві суперечливі тенденції. З одного боку, країни намагалися розвиватися в рамках суверенних держав, з іншого боку, цей розвиток був неможливий без взаємодії та взаємозалежності з іншими економіками. Розвиток міжнародної торгівлі стимулював як економічну, так і фінансову залежність від іноземних держав. Це спричинило перехід до централізованого управління фінансовими потоками між державами відповідними суб'єктами - міжнародними фінансовими організаціями.

З початку 1950-х років світова економіка стала більш взаємопов'язаною, посилювалися інтеграційні процеси, у сферу матеріального виробництва увійшли новітні технології. Підприємства в різних секторах економіки стали транснаціоналізованими. Виникли великі транснаціональні корпорації, які почали проникати на внутрішній ринок.

На початку шістдесятих років ХХ століття посилювалася інтернаціоналізація ринку державних облігаційних позик, і в значній мірі почали функціонувати світові фінансові ринки. Слід зазначити, що ринки капіталу розвивалися досить повільно і використовувалися для короткострокових операцій (до одного року), функціонуючи, таким чином, переважно як міжнародні фінансові ринки. Довші строки кредитування (зазвичай до 15 років) сприяли поживленню світового фінансового ринку, який почав прискорювати темпи свого розвитку наприкінці 1960-х років і досяг значних розмірів до кінця століття. Так, за останні два

десятиліття минулого століття щоденні обсяги торгів на світовому валютному ринку зросли з 1 млрд доларів США до 1,2 трлн доларів США. Цей обсяг збільшився з 1,2 млрд. доларів США до 120 млрд. доларів США. На противагу цьому, обсяг торгівлі товарами та послугами збільшився лише на 50 відсотків. Отже, міжнародний фінансовий сектор накопичує все більше спекулятивного капіталу.

Підсумовуючи, слід пам'ятати, що історичний розвиток міжнародних фінансів - це незворотні і закономірні зміни, викликані об'єктивними соціально-економічними процесами, під впливом яких міжнародні фінансові відносини набули нового характеру.

1.2 Міжнародний валютний фонд та його вплив на національні економіки

Міжнародний валютний фонд був створений на Бреттон-Вудській конференції, що відбулася в Бреттон-Вудсі, штат Нью-Гемпшир, США, у липні 1944 року за участю 44 країн для виконання трьох основних завдань:

1. посилення валютного співробітництва між країнами
2. сприяти розвитку міжнародної торгівлі та економічному зростанню;
3. запобігати і перешкоджати поширенню політики, що завдає шкоди економічному розвитку [3].

МВФ був офіційно заснований у 1947 році. Міжнародний валютний фонд складається з 190 країн-членів, 150 з яких представлені персоналом (2 700 співробітників). Штаб-квартира розташована у Вашингтоні, округ Колумбія.

Сприяє розвитку міжнародного співробітництва в галузі грошово-кредитної та фінансової політики в рамках постійних представництв, які забезпечують механізм консультацій та спільної роботи над міжнародними валютно-фінансовими питаннями.

Сприяти розширенню та збалансованому зростанню міжнародної торгівлі, сприяючи таким чином досягненню та підтримці високого рівня зайнятості та реальних доходів, а також розвитку виробничих ресурсів у всіх державах-членах. Визнати ці дії головними цілями економічної політики. [10]

Підтримувати стабільність валюти та впорядкований режим обміну між державами-членами, а також уникати девальвації валюти з метою отримання конкурентних переваг.

Сприяти створенню багатосторонньої системи розрахунків за поточними операціями між державами-членами та усуненню валютних обмежень, які перешкоджають зростанню світової торгівлі.

Створити атмосферу довіри шляхом надання державам-членам тимчасового доступу до загальних ресурсів Фонду за умови надання відповідних гарантій, що дозволить їм виправити дисбаланс у платіжних балансах без вжиття заходів, що завдають шкоди їхньому національному або міжнародному добробуту.

Виходячи з вищезазначеного, скоротити тривалість дисбалансу платіжного балансу країни-члена та зменшити розмір дисбалансу.

Міжнародний валютний фонд здійснює моніторинг економічної політики держав-членів і стежить за економічними та фінансовими подіями на національному, регіональному та міжнародному рівнях з метою підтримання стабільності міжнародної валютної системи та запобігання кризовим явищам. Країни-члени також отримують поради від МВФ, щоб допомогти їм підвищити ефективність своєї економічної політики та зменшити вразливість до глобальних економічних та фінансових криз [4].

СДР - це міжнародні резервні активи, створені МВФ у 1969 році для підтримки Бреттон-Вудської валютної системи. По суті, СДР є кошиком валют економічних лідерів (Великобританії, ЄС, Японії та США), які доповнюють офіційні резерви країн-членів.

Метою СПЗ було "подолання парадоксу Тріффіна Бреттон-Вудської валютної системи, тобто протиріччя між міжнародним характером використання та національною приналежністю валюти".

Для того, щоб підтримувати свої обмінні курси, країни-учасниці системи потребували офіційних резервів, які могли б бути інвестовані їхніми урядами або центральними банками в золото та загальноприйняті іноземні валюти. Глобальний попит на два основні резервні активи - золото та долар США - був недостатнім для розвитку світової торгівлі та фінансів, що відбувалися в той час. Тому міжнародне співтовариство вирішило створити резервні активи під егідою МВФ.

Відповідно до Статей Угоди Міжнародного валютного фонду (МВФ) (Статті 15.1 та 18), МВФ може розподіляти СДР серед своїх членів пропорційно до їхніх квот в МВФ [5].

Одним з обов'язків МВФ є надання кредитів країнам-членам, які стикаються з проблемами платіжного балансу. Розглянемо основну діяльність МВФ на рис. 1.1. Міжнародний валютний фонд фінансується переважно за рахунок квот для країн-членів, які відображають розмір країни та її відносну позицію у світовій економіці. Квоти регулярно переглядаються.

Найбільшим з них був 14-й перегляд у 2014 році, який подвоїв фінансові ресурси, доступні за рахунок квот, до 687 мільярдів доларів США (або 477 мільярдів СПЗ). Цей перегляд набув чинності у 2016 році.¹⁵ Перегляд 2020 року не змінив розмір квот, тому він залишився на рівні 477 млрд СПЗ.

Окрім квот, МВФ має ще одне джерело фінансування. Це кредитна лінія між МВФ і групою країн-членів та організацій. Ці механізми є основним страховим інструментом МВФ на випадок недостатності фінансових ресурсів за квотами [4].

Міжнародний валютний фонд фінансується переважно за рахунок квот для країн-членів, які відображають розмір країни та її відносну позицію у світовій

економіці. Квоти регулярно переглядаються.

Рисунок 1.1 – Основна діяльність МВФ

Джерело: складено автором на основі [6]

Найбільшим з них був 14-й перегляд у 2014 році, який подвоїв фінансові ресурси, доступні за рахунок квот, до 687 мільярдів доларів США (або 477 мільярдів СПЗ). Цей перегляд набув чинності у 2016 році.¹⁵ Перегляд 2020 року не змінив розмір квот, тому він залишився на рівні 477 млрд СПЗ.

Окрім квот, МВФ має ще одне джерело фінансування. Це кредитна лінія між МВФ і групою країн-членів та організацій. Ці механізми є основним страховим інструментом МВФ на випадок недостатності фінансових ресурсів за квотами [4].

Більш детально розглянемо основні механізми кредитування.

Резервна частка визначається як сума, на яку квота країни-члена перевищує суму її власної валюти на рахунку в МВФ.

Якщо МВФ використовує частину власної валюти країни-члена для кредитування іншої країни, резервна частка країни відповідно збільшується.

Частка позики. Кошти в іноземній валюті, які країна-член може отримати понад свою резервну частку (яка, за умови повного використання, становить 100% власних валютних активів МВФ), поділяються на чотири кредитні частки, кожна з яких дорівнює 25% квоти.

Угоди «стенд-бай» - це кредити «про запас». Вони надають країнам-членам гарантію того, що вони зможуть вільно отримувати від МВФ іноземну валюту в обмін на свої національні валюти в межах визначеної суми протягом терміну дії угоди та відповідно до умов, визначених в угоді.

Механізм розширеного фінансування МВФ. Доповнює Резервний фонд та Фонд позик. Призначений для надання більших кредитів на довші строки та в більших обсягах, ніж звичайна частка позики.

Фінансова допомога міжнародного валютного фонду спрямована на стабілізацію валюти, та поповнення міжнародних резервів країни, вирішення проблем, що спричиняють порушення платіжного балансу, та створення умов для її економічного розвитку.

Міжнародний валютний фонд не надає кредити під конкретні проекти на відміну від банків розвитку. У таблиці 1.1 представлена узагальнена інформація по кредитуванню від МВФ:

Кредит від Міжнародного валютного фонду (МВФ) допомагає створити умови, необхідні для вирішення проблем платіжного балансу та викликів, з якими стикаються члени МВФ. До ресурсів міжнародного валютного фонду мають доступ усі члени МВФ, на рахунки загальних ресурсів на непільгованих

умовах. МВФ також надає пільгову фінансову допомогу країнам з низьким рівнем доходу.

Таблиця 1.1 – Загальна інформація про кредитування МВФ (2022 р.)

Система надання фінансової допомоги	Розмір допомоги
Загальна сума кредиту, яку МВФ може надати країнам-членам	1 трлн дол США
Кредитні ставки для країн з низьким рівнем доходу	0%
Кількість діючих кредитних договорів	29
Кількість країн, які отримали надзвичайну фінансову допомогу.	80
Річна сума пільгового кредиту	1.8 млрд дол США

Джерело: складено автором на основі [6]

Допомога складається з безвідсоткових позик через трастовий фонд і спрямована на зниження рівня бідності та сприяння економічному зростанню в країні.

В рамках угод «стенд-бай» надаються більшість кредитів країнам з перехідною економікою та розвинутим країнам, що переживають кризу. Допомога спрямована на подолання короткострокових або потенційних проблем чи загроз для платіжного балансу країни. Механізм кредитування "стенд-бай" подібний до механізму кредитування країн з низьким рівнем доходу.

Якщо країна перебуває у тривалій кризі, а проблеми платіжного балансу мають середньостроковий характер, використовується Механізм розширеного фінансування. Знову ж таки, цей механізм є однаковим як для країн з розвинутою ринковою економікою, так і для країн з низьким рівнем доходу. Використання цього механізму значно зросло після світової фінансової кризи, коли проблеми з платіжним балансом мали структурний характер і виникли в багатьох країнах-членах МВФ [6].

Отже, Міжнародний валютний фонд (МВФ) – міжнародна фінансова організація, що об'єднує 190 країн-членів, була створена у 1944 році з метою

підтримки глобальної фінансової стабільності та сприяння співробітництву між країнами у валютно-фінансовій сфері. МВФ також має на меті сприяння світовій міжнародній торгівлі, валютній стабільності, стійкому економічному зростанню, збільшенню зайнятості та скороченню бідності. Основним джерелом фінансування МВФ є фінансові внески країн-членів.

1.3 Механізм діяльності МФО

МФО були створені для об'єднання коштів держав-членів для вирішення конкретних завдань у розвитку світової економіки. До таких завдань належать [6]:

- операції на міжнародних грошових і фондових ринках з метою забезпечення стабілізації та регулювання світової економіки, підтримки та розвитку міжнародної торгівлі

- міжурядове фінансування - надання кредитів на реалізацію урядових проектів для фінансування бюджетних дефіцитів; та

- Інвестиційна діяльність - надання кредитів у сфері міжнародних проектів (проекти, що зачіпають інтереси декількох країн-учасниць проекту, за безпосередньої участі та із залученням створених комерційних організацій);

- Інвестиційна діяльність - надання кредитів у сфері "національних проектів" (проекти, що безпосередньо зачіпають інтереси держави або створеної комерційної компанії);

- філантропічна діяльність (фінансування програм міжнародної допомоги) та фінансування фундаментальних наукових досліджень.

Кожна міжнародна фінансова організація використовує власні механізми та форми взаємодії і може бути класифікована на групи за певними ознаками.

Наведені нижче форми організаційно-економічного співробітництва, з якими стикаються країни, що є членами МФО, відображають процедури

взаємовідносин між країною та МФО і можуть бути класифіковані відповідно до етапу взаємодії:

- консультувати обидві сторони на експертному рівні та вести переговори з конкретних питань;
- консультації з питань взаємовідносин за участю відповідних інституцій;
- фінансова участь держави в капіталізації МФО;
- участь представників держави у регулярних зборах акціонерів МФО, на яких приймаються рішення щодо стратегічних цілей та політики МФО;
- участь держави в оперативному управлінні МФО через постійне представництво;
- участь у реалізації та розробці новітніх проектів і програм;
- угоди та меморандуми про взаєморозуміння між урядами та МФО;
- надання звітних даних та іншої інформації в рамках реалізації проектів або підготовки проектів;
- консультаційний супровід проектів з боку МФО;
- надання грантів у рамках програм технічної допомоги для підвищення кваліфікації;
- проведення макроекономічних та секторальних досліджень
- підготовка рекомендацій для МФО щодо підвищення ефективності макроекономічних та секторальних перетворень у країнах-реципієнтах;
- створення спеціалізованих центрів тощо.

Форми співпраці можна поділити на фінансові та нефінансові. У деяких випадках МФО активно співпрацюють у реалізації спільних інвестиційних програм і проектів у країнах-реципієнтах. Форми взаємодії держав та МФО представлені в таблиці 1.2.

Хоча кожна установа використовує власні механізми дії, переважною діяльністю цих інституцій є кредитування. Прикладом таких механізмів є кредитування МВФ.

Таблиця 1.2 – Форми взаємодії держав та МФО

Фінансова допомога	Технічна допомога
<p>Партнерське фінансування - це механізм розподілу витрат між партнерами в заздалегідь узгоджених пропорціях.</p> <p>Паралельне фінансування проекту: МФО та партнери самостійно фінансують різні компоненти заздалегідь узгодженого проекту, при цьому форми фінансування партнерів пов'язані між собою і використовуються для придбання конкретних товарів та послуг;</p> <p>Участь фінансових установ у фінансуванні на основі документів, підготовлених МФО, на тих самих умовах, на яких готова фінансувати сама МФО.</p>	<p>-надання майна, потрібного для забезпечення виконання завдань проектів</p> <p>-надання технологій .</p> <p>-надання робіт і послуг.</p> <p>-надання прав інтелектуальної власності</p> <p>-надання фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті</p> <p>надання додаткового кваліфікованого персоналу</p> <p>-проведення навчальних курсів і тренінгів</p> <p>-надання стипендій для навчання за кордоном</p> <p>-надання інших ресурсів, не заборонених законодавством.</p>

Джерело: складено автором за даними офіційних сайтів Міжнародних фінансових організацій

Діяльність МВФ можна розділити на два види [3]:

- угода - надання країнам іноземної валюти з ресурсів МВФ;
- операції - надання посередницьких фінансових і технічних послуг за рахунок запозичених коштів.

Фінансові операції МВФ проводяться лише з державними установами країн-членів (національними казначействами, центральними банками та Фондом валютної стабілізації).

МВФ використовує різні механізми кредитування залежно від мети та умов позики. Кожен з цих механізмів має свої ліміти, які обмежують суму кредиту квотою країни на участь в МВФ. Можливість надання фінансової допомоги у відповідних межах визначається в кожному конкретному випадку.

Механізми фінансування поділяються на такі види: спеціальна компенсація, надзвичайна допомога та механізми підтримки країн з не високим доходом.

Традиційні механізми включають механізми резервних часток, механізми кредитних часток, позики, механізми розширеного кредитування та механізми

додаткового кредитування.

Угода «стенд-бай» дозволяє країні автоматично отримувати кошти від МВФ (на вимогу) в межах її резервної позиції, яка складається з резервної частки та кредитної позиції. Таких коштів купівля не потребує попереднього погодження з МВФ. Використання резервної позиції не вважається кредитною операцією, а є вилученням іноземної валюти, внесеної країною як частина її внеску до МВФ. Країна не зобов'язана сплачувати відсотки або повертати отримані валютні ресурси.

Механізм розподілу кредитів є основним каналом використання загальних ресурсів МВФ. Валютні ресурси поділяються на чотири кредитні частки (транші), що становлять 100 відсотків квоти, яку країна-член може отримати понад свою резервну частку; країна, яка вичерпала свою кредитну частку МВФ, може використати або зберегти всю або частину своєї резервної частки. Максимальна сума іноземної валюти, яку країна може отримати від МВФ в результаті використання всієї своєї частки резервів і кредитів, становить 125% від її квоти. З 1952 року діють такі угоди.

Угоди "стенд-бай" та розширені кредитні угоди надають країні гарантію автоматичного отримання від МВФ певну суму іноземної валюти у власній валюті протягом терміну дії угоди в будь-який час за домовленістю дотримання нею умов, визначених в угоді [15].

Реалізація таких кредитів ідентична відкриттю кредитних ліній. У сучасних умовах основною метою кредитних аукціонів є фінансування програм макроекономічної стабілізації, що реалізуються країнами-учасниками. За цими угодами кредити зазвичай надаються на період від 12 до 24 місяців. Загалом, кредити stand-by становлять близько половини кредитних операцій МВФ.

Механізм розширеного фінансування доповнює описані вище угоди "стенд-бай" та угоди про участь у позиках і надає кредити на строк до трьох років у рамках середньострокового механізму розширеного фінансування для

подолання труднощів з платіжним балансом. Вони виникають через макроекономічні проблеми у виробництві, торгівлі та ціноутворенні, які перешкоджають реалізації політики. Використані кошти погашаються 12 платежами протягом 4,5-10 років за кожен купівлю іноземної валюти.

Механізм додаткового фінансування був запроваджений у 1977 році і дозволяє МВФ використовувати запозичені кошти для надання додаткових кредитів. Додаткове фінансування надавалося країнам зі стійким дефіцитом платіжного балансу, які вичерпали наявні можливості запозичень. Країни-учасниці мали доступ до додаткового фінансування лише у формі угод "стенд-бай", які використовували обмежені частки кредитів, а також розширені можливості фінансування. Ці кредити надавалися на умовах, близьких до ринкових, зі строками погашення понад 12 місяців, а іноді й до трьох років.

Спеціалізовані компенсаційні механізми включають такі види фінансування [15]:

1. Механізми компенсації та екстреного фінансування використовуються для компенсації втрат експортної виручки та покриття витрат на обслуговування. Компенсація втрат від підвищення цін на імпортоване зерно використовується у випадках, коли втрати тимчасово спричинені зовнішніми обставинами, що не залежать від країни-члена; Компенсація втрат від підвищення цін на імпортоване зерно використовується у випадках, коли втрати спричинені зовнішніми обставинами, що не залежать від країни-члена. Перелік послуг, на які поширюються компенсаційні кредити, включає доходи від експлуатації нафтопроводів, транзитні збори за проходження суден каналами, доходи від судноплавства, транспорт, будівництво та страхування.

2. Кредити на системні реформи надаються Фондом системних реформ з 1993 року як тимчасовий механізм надання фінансової допомоги країнам-членам для вирішення проблем платіжного балансу, що виникають у зв'язку з переходом від неринкової до ринкової багатосторонньої торгівлі. Україна отримала перші

дві позики в рамках цього механізму (1994 та 1995 рр.), наступні кредити надавалися в рамках програми "Стенд-бай"; у жовтні 1998 р. МВФ розпочав кредитування в рамках механізму розширеного фінансування; у грудні 1998 р. МВФ розпочав кредитування в рамках програми "Стенд-бай".

3. Буферні запаси фінансуються з Фонду буферних запасів з 1969 року. Цей фонд допомагає фінансувати участь країн-членів у створенні міжнародного буферного запасу товарів за товарними угодами, коли вони стикаються з труднощами платіжного балансу через несприятливу кон'юнктуру на світових товарних ринках. Кредит становить 45% від квоти і надається на максимальний термін від трьох до п'яти років. Кредити були використані для створення буферних запасів олова, какао, каучуку та цукру.

4. У разі непередбачуваних стихійних лих надається екстрена допомога у вигляді товарних закупівель, щоб допомогти країнам-членам впоратися з проблемами платіжного балансу. Механізм допомоги країнам з низьким рівнем доходу отримує фінансування з Фонду структурної перебудови та Розширеного фонду структурної перебудови. Ці фонди призначені для надання кредитів бідним країнам зі стійким дефіцитом платіжного балансу для реалізації короткострокових програм макроекономічної та структурної перебудови. Ці фонди відрізняються за рівнем фінансування, що надається країнам-членам, масштабом і темпами структурної перебудови в країнах-позичальниках, процедурами моніторингу та джерелами фінансування.

Кредити МВФ надаються за умови виконання конкретних вимог економічної політики у вигляді програм економічної стабілізації. Країни-члени зобов'язані надавати МВФ дані про офіційні золотовалютні резерви, стан економіки, платіжний баланс, іноземні інвестиції та рух коштів.

Як спеціалізована установа ООН, МБРР виконує наступні функції [15]:

-надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються;

-виступати радником у розробці планів соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються;

-координація діяльності розвинених країн і міжнародних організацій з надання технічної допомоги країнам, що розвиваються [16].

МБРР надає кредити на реалізацію затверджених проектів за умови виконання позичальником низки рекомендацій Банку щодо вжиття конкретних заходів як в економічній, так і в соціальній сферах; такий підхід є виправданим, оскільки МБРР надає кредити лише під прибуткові проекти. Однак право на отримання кредитів МБРР мають не лише уряди, але й приватні компанії та організації.

Обов'язковою умовою для отримання кредиту є гарантія центрального банку або уряду країни, в якій знаходиться позичальник.

Кредити МБРР зазвичай є довгостроковими. Термін позики зазвичай становить від 15 до 20 років з пільговим періодом від трьох до п'яти років. Більша частина кредитів МБРР призначена для розвитку інфраструктури, підтримки сільського господарства та рибальства; близько 15 відсотків загального обсягу кредитів МБРР - для промислового розвитку [16].

Відсоткові ставки, як правило, встановлюються на рівні LIBOR1 плюс LIBOR2

МБРР, який до 1980 року надавав лише цільові кредити на конкретні виробничі об'єкти, зараз виділяє кошти на програми структурної перебудови та на вирішення фіскальних і фінансових проблем країн, що розвиваються.

На відміну від МБРР, який залучає кошти на фінансових ринках, позики МАР характеризуються терміном погашення 35 або 40 років, а виплати починаються після 10-річного пільгового періоду. Позики є безвідсотковими. Країни-позичальники сплачують лише 0,75% для покриття адміністративних витрат; проекти, що фінансуються за рахунок коштів МАР, потребують

політичної та економічної експертизи для отримання максимального економічного ефекту від позики.

Позики надаються в національній валюті країни-позичальника.

Основним напрямком та завданням діяльності БМР є виконання операцій від імені акціонерів центрального банку відповідно до Статуту. Такі операції включають [16]:

- купівля, продаж, обмін та зберігання золота за власні кошти та кошти центрального банку, а також за кредити центрального банку;
- купівля та продаж векселів та інших короткострокових зобов'язань; [17]
- торгівля цінними паперами, крім іноземної валюти та акцій;
- приймання коштів від центрального банку на поточні рахунки та депозити.

Короткострокове фінансування центральних банків заборонено [16]:

- випуск банківських векселів, що підлягають оплаті на вимогу
- приймання переказних векселів;
- кредитування уряду, окрім як для купівлі державних облігацій;
- володіння майном, що перейшло до банку в результаті погашення кредиту, наданого банку, на довший строк, ніж це необхідно для прибуткового продажу майна.

Технічні можливості та досвід банку використовуються в процесі укладання міжнародних фінансових угод, в ролі посередника та довіреної особи при виконанні міжнародних фінансових угод, в його роботі з питань функціонування Європейської валютної системи та у фінансових операціях, пов'язаних з кредитами та запозиченнями від Європейського Союзу.

Загалом, БМР діє як форум для міжнародного валютного співробітництва, здійснює нагляд за банківською діяльністю та виконує функції Базельського комітету з банківського нагляду. Іншими словами, він обговорює питання нагляду, координує розподіл наглядових повноважень між національними органами влади щодо закордонних філій банків, забезпечує ефективний контроль

за діяльністю банків у всьому світі та зміцнює надійність і стабільність міжнародної банківської системи.

З 1982 року Банк міжнародних розрахунків надає проміжні кредити під гарантії центральних банків країнам, які очікують на кредити від МВФ, з метою запобігання міжнародній кризі грошової ліквідності. Такі кредити були надані Угорщині, Мексиці, Бразилії, Аргентині та Югославії.

Таким чином, Банк міжнародних розрахунків слід розглядати як міжнародний банк центральних банків, посередник і менеджер міжнародних платежів і фінансових операцій, центр економічних досліджень і форум для міжнародного валютного співробітництва. Деякі інші механізми МФО будуть розглянуті більш детально під час аналізу їх діяльності.

Таким чином, можна зробити висновок, що МФО використовують широкий спектр механізмів у своїй діяльності. Всі вони можуть бути поділені на фінансові та нефінансові механізми. До перших відносяться, наприклад, кредити, а до других - консультації або технічна допомога. Тип механізму залежить головним чином від конкретної МФО.

Висновок до розділу 1

Міжнародні валютно-фінансові організації - це органи різних держав та інституцій, які регулюють міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, проводять дослідження і готують рекомендації та пропозиції щодо проблем у валютно-фінансовому та кредитно-фінансовому секторах світової економіки. Такі організації виникли у 20 столітті. Основними завданнями МФО, яких сьогодні налічується кілька сотень, є сприяння сталому розвитку світової економіки, прискорення процесу міжнародної економічної інтеграції, стабілізація міжнародних валютно-фінансових відносин та надання економічної допомоги різним країнам.

До МФО належить широке коло організацій. Серед найважливіших з них - Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна асоціація розвитку (МАР). Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатосторонні інститути гарантування інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС), регіональні банки реконструкції та розвитку в Європі, Азії та інших регіонах, Банк міжнародних розрахунків) та інші МФО.

У своїй діяльності ці МФО використовують широкий спектр механізмів. Їх можна поділити на фінансові та нефінансові. Наприклад, перші включають кредити, тоді як другі - консультації або технічну допомогу. Тип механізму в основному залежить від конкретної МФО.

РОЗДІЛ 2

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

2.1 Аналіз світових практик співпраці з Міжнародними фінансовими організаціями

Розглянемо глобальну співпрацю з міжнародними організаціями в рамках Міжнародного валютного фонду (МВФ). Основними показниками співпраці є наступні:

- кількість країн-членів;
- кількість проектів/програм (активних та загальних);
- обсяги кредитування (за країнами та для всіх країн-членів).

Міжнародний валютний фонд (МВФ) налічує 190 країн-членів, що робить його глобальною та інклюзивною організацією. МВФ надає кредити країнам, які мають або можуть мати проблеми з платіжним балансом. Паралельно з виправленням існуючих економічних проблем, фонди мають на меті стабілізувати обмінний курс валюти країни, відновити міжнародні резерви та створити належні умови економічного зростання в майбутньому [14].

Як показано на Рисунку 2.1, обсяг спеціальних прав запозичення з часом збільшився. Найбільше збільшення відбулося в період з 2020 р. по 2022 р. - з 2 млрд СПЗ до 6,606 млрд СПЗ, (322%). Причиною такого швидкого зростання стала фінансова криза, викликана коронавірусом. 2021-8-2 МВФ вирішив безпрецедентно збільшити СПЗ, щоб підвищити глобальну ліквідність і допомогти державам-членам оговтатися від кризи, викликаної коронавірусом.

Спеціальні права запозичення МВФ в динаміці зростання з 2009 по травень 2022 року наведено на рисунку 2.1.

Як показано на рисунку 2.1, обсяг спеціальних прав запозичення з часом збільшився. Найбільше збільшення відбулося в період з 2020 по 12-31 грудня. за

2021-12-31 рр. - з 2,049 мільярда 7000 мільйонів СПЗ до 6,606 мільярда 9800 мільйонів СПЗ, або 4,557 мільярда 1900 мільйонів СПЗ (322%). Причиною такого швидкого зростання стала фінансова криза, викликана коронавірусом. 2021-8-2 МВФ вирішив безпрецедентно збільшити СПЗ, щоб підвищити глобальну ліквідність і допомогти державам-членам оговтатися від кризи, викликаної коронавірусом.

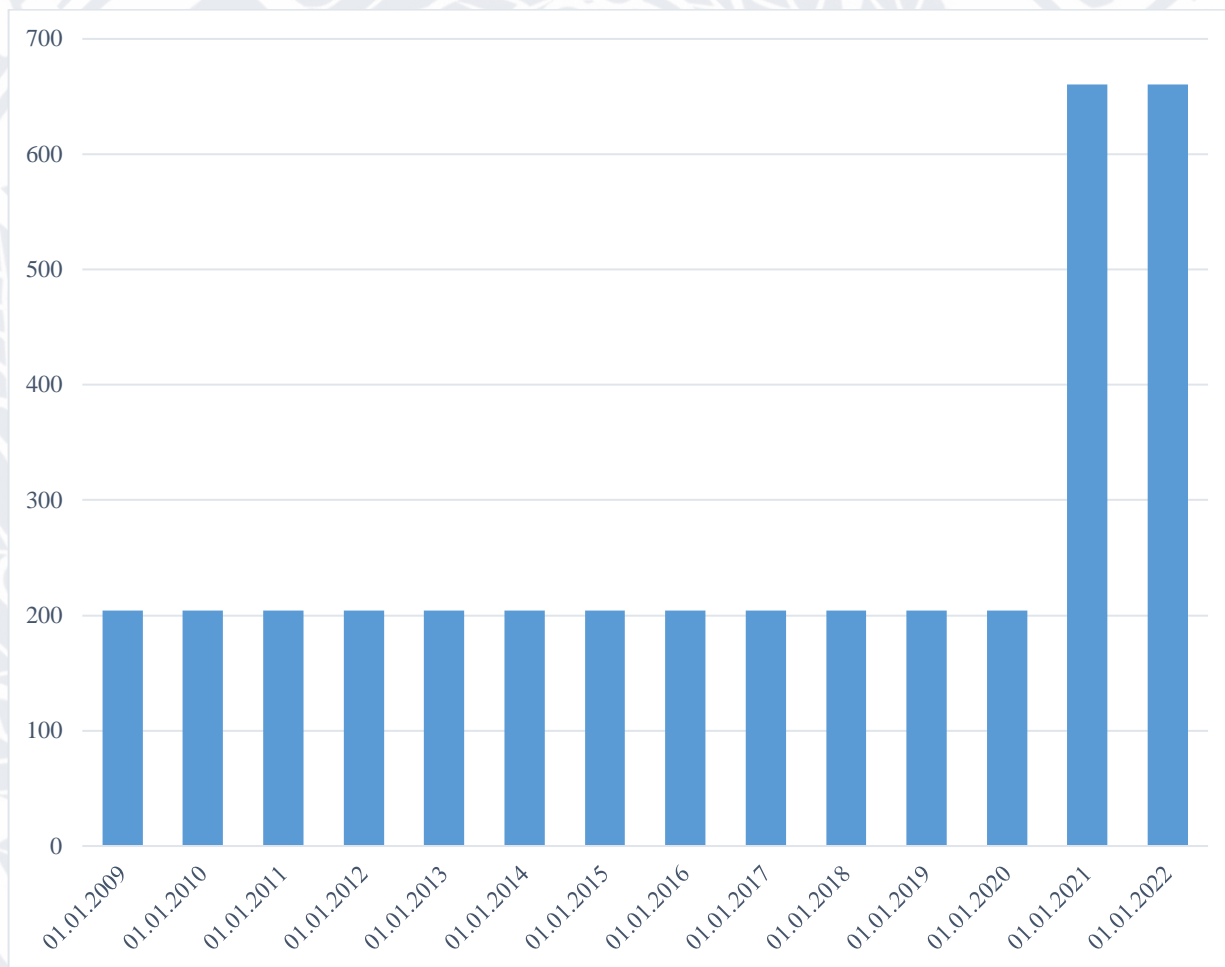

Рисунок 2.1 – Динаміка запозичення МВФ спеціальних права для усіх держав-членів, млрд СПЗ, 2009-2022рр.

Джерело: складено автором на основі даних [15]

Програми надання кредитів МВФ країнам-членам 31 травня 2022 року:

- Extended arrangements (EFF);

Таблиця 2.1 - Програми розширеного фінансування (EFF) МВФ 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Аргентина	25.03.2022	24.09.2024	31914	24914
Барбадос	01.10.2018	30.09.2022	322	17
Камерун	29.07.2021	28.07.2024	322	184
Коста Ріка	01.03.2021	31.07.2024	1237,49	824,92
Еквадор	30.09.2020	29.12.2022	4615	1207
Екваторіальна Гвінея	18.12.2019	17.12.2022	205,009	175,722
Ефіопія	20.12.2019	19.12.2022	751,75	661,54
Габон	28.07.2021	27.07.2024	388,8	307,8
Йорданія	25.03.2020	24.03.2024	1070,472	480,34
Кенія	02.04.2021	01.06.2024	1248,44	773,49
Республіка Молдова	20.12.2021	19.04.2025	396,175	314,675
Пакистан	03.07.2019	02.10.2022	4268	2124
Сейшели	29.07.2021	28.03.2024	74	26
Сурінейм	22.12.2021	21.12.2024	472,8	394

Джерело: складено автором на основі [16]

- Stand-by arrangements

Таблиця 2.2 - Програма Stand-by МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Сенегал	07.06.2021	06.12.2022	302	129,4

Джерело: складено автором на основі [16]

- Short-term Liquidity Line (SLL)

Таблиця 2.3 - Програма Short-term Liquidity Line МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Чилі	20.05.2022	19.05.2023	2529	2529

Джерело: складено автором на основі [15]

- Precautionary and Liquidity Line (PLL)

Таблиця 2.4 - Програма Precautionary and Liquidity Line (PLL) МВФ 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Панама	19.01.2021	18.01.2023	1884	1884

Джерело: складено автором на основі [15]

- Standby Credit Facility (SCF)

Таблиця 2.5 - Програма Standby Credit Facility (SCF) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
Сенегал	07.06.2021	06.12.2022	151	64,8

Джерело: складено автором на основі [15]

- Extended Credit Facility (ECF)

Таблиця 2.6 - Програми розширеного кредитування (ЕСФ) МВФ станом на 31 травня 2022 року, млн СПЗ

Країна	Дата початку програми фінансування	Кінцева дата використання кредиту	Сума, млн СПЗ	Невикористаний баланс, млн СПЗ
1	2	3	4	5
Афганістан	06.11.2020	05.05.2024	259	74
Камерун	29.07.2021	28.07.2024	161	92
ЦАР	20.12.2019	19.12.2022	83,55	47,742
Чад	10.12.2021	09.12.2024	392,56	336,48
Демократична Республіка Конго	15.07.2021	14.07.2024	1066	761,4
Республіка Конго	21.01.2022	20.01.2025	324	259,2
Гамбія	23.03.2020	22.06.2023	55	15
Ліберія	11.12.2019	10.12.2023	155	87
Мадагаскар	29.03.2021	28.07.2024	219,9	122,2
Малі	28.08.2019	27.08.2022	139,95	59,95
Республіка Молдова	20.12.2021	19.04.2025	198	114,288
Мозамбік	09.05.2022	08.05.2025	340,8	272,6
Непал	12.01.2022	11.03.2025	282,42	203,9
Нігер	08.12.2021	07.12.2024	197,4	157,9
Сомалі	25.03.2021	24.03.2024	252,8	35
Судан	29.06.2021	28.09.2024	1731	741,5

Джерело: складено автором на основі [15]

Міжнародна Асоціація Розвитку є членом Групи Світового Банку, тож на прикладі цієї організації розглянемо її співпрацю з Групами Світового Банку. МАР виділяє кошти країнам-одержувачам залежно від рівня доходів, ефективності управління економікою та поточних проектів МАР.

Умови кредитування МАР дуже пільгові. Умови позики визначаються борговим ризиком країни-одержувача, рівнем ВВП на душу населення та кредитоспроможністю отримання позики від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР). Одержувачі з високим ризиком виникнення боргових проблем отримують 100% фінансову підтримку у вигляді грантів, в той час як одержувачі з високим ризиком виникнення боргових проблем отримують 50%

фінансову підтримку у вигляді грантів. Інші країни отримують кредити на регулярній або змішаній основі з терміном погашення 38 і 30 років відповідно. Малі країни отримують позики МАР на особливих умовах для країн з невеликою економікою з терміном погашення 40 років [17].

У таблиці 2.7 наведено топ-10 країн, які отримали найбільше фінансування від Міжнародної асоціації розвитку (МАР) у 2021 році:

Таблиця 2.7 - Топ-10 країн з найбільшим фінансуванням МАР (2021).

№	Країна	Сума кредитування, млн дол США
1.	Нігерія	2875
2.	Пакистан	2692
3.	Ефіопія	2505
4.	Бангладеш	2310
5.	Судан	1885
6.	Кенія	1830
7.	Демократична Республіка Конго	1450
8.	Мозамбік	1368
9.	Танзанія	1142
10.	Нігер	1058

Джерело: складено автором на основі [19]

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) надає фінансування різним секторам національної економіки. У таблиці 2.8 показано п'ять секторів з найбільшою часткою фінансування МАР до 2021 року:

Таблиця 2.8 - Кредитний сектор МАР, 2021 рік.

Сектор	Частка, %
Соціальні послуги	38
Інфраструктура	27
Державне управління	15
Індустрія та торгівля	11
Агрокультура	8

Джерело: складено автором на основі [17]

Відповідно таблиці 2.8, найбільш поширеним є кредитування сектору соціальних послуг.

Таким чином, аналіз міжнародного співробітництва між МФО та країнами на таких прикладах декомунізації, як МВФ та Міжнародна асоціація розвитку, зробимо висновки, що ця співпраця носить глобальний і великомасштабний характер. Ці установи створюють спеціальні програми та використовують різні фінансові інструменти для задоволення потреб конкретної країни та забезпечення стабільності її економіки. МВФ постійно збільшує свої резерви СДР, щоб мати можливість практично миттєво реагувати на ситуації, які можуть виникнути в міжнародній економічній сфері; МАР має деякі положення, такі як пільгові умови кредитування для країни і особливі умови для "малих економік", які роблять кредитування доступним.

2.2 Тенденції співробітництва України та Міжнародним валютним фондом

Україна стала повноправним членом Міжнародного валютного фонду (МВФ) 3 вересня 1992 року. Ця співпраця розпочалася з набуттям чинності Закону України від 24 червня 1992 року "Про членство України в Міжнародному валютному фонді, Міжнародному банку реконструкції та розвитку, Міжнародній фінансовій корпорації, Міжнародній асоціації розвитку та багатосторонніх установах по гарантіях інвестицій".

Згідно з цим законом, "у разі вступу України до МВФ Кабінет Міністрів України несе відповідальність за виконання всіх зобов'язань щодо участі України у програмі спеціальних прав запозичення МВФ та за вжиття всіх необхідних заходів, спрямованих на виконання Україною цих зобов'язань. Міністр фінансів України або інша особа, уповноважена Кабінетом Міністрів України, підписує та

здає на зберігання до МВФ документи, необхідні для участі України в роботі Департаменту спеціальних прав запозичення МВФ" [18].

Загальна інформація про вступ України в МВФ наведена в таблиці 2.9:

Таблиця 2.9 - Загальна інформація про вступ України до Міжнародного валютного фонду.

Дата членства	3 вересня 1992 року
Неоплачені покупки та позики	9 043,215 млн СПЗ (інформація станом на 31 березня 2023 року)
Спеціальні права запозичення	1014,69 млн СПЗ
Квота	2011,8 млн СПЗ

Джерело: складено автором на основі [19]

З моменту здобуття Україною незалежності МВФ залишається найбільшим кредитором серед міжнародних фінансових організацій. Кредитні ресурси МВФ, які мали найбільший вплив на соціально-економічний розвиток України у вигляді пільгових довгострокових кредитів, дозволили підтримати фінансово-грошову систему та реалізацію важливих інвестиційних проектів МВФ надає Україні кредити в спеціальних правах запозичення (SDR) в рамках програми "Стенд-бай" (кредити за програмою макроекономічної стабілізації). МВФ надає кредити на Терміни кредитів є короткими: від 12-24 місяців до максимум 36 місяців. Водночас, обов'язковим є виконання кількох критеріїв макроекономічної стабільності, без яких наступний транш не може бути отриманий. До них належать рівень чистих міжнародних резервів, фінансові показники, бюджетний дефіцит, досягнення макроекономічної стабільності та проведення економічних і політичних реформ [20].

Основними цілями співпраці України з Міжнародним валютним фондом є

- стабілізація фінансової системи України;
- проведення структурних реформ;

- створення підґрунтя для сталого економічного зростання [21].

Історію співпраці України з Міжнародним валютним фондом (МВФ) можна поділити на певні періоди відповідно до програми, розробленої МВФ для України (Додаток А).

У 2020 році у зв'язку з пандемією коронавірусу МВФ переглянув свій підхід до фінансування через короткострокові фінансові інструменти. За результатами переговорів Україна отримала нову програму співпраці з МВФ, а саме програму stand-by тривалістю 18 місяців та вартістю 5 млрд дол США.

Програма охоплює наступні сфери:

- фіскальна політика;
- монетарна політика;
- монетарна політика;
- енергетична політика;
- антикорупційна політика.

Метою програми була підтримка макроекономічної стабільності в Україні. Перший транш у розмірі 2,1 мільярда доларів США був схвалений 9 червня 2020 року та виділений МВФ Україні 11 червня 2020 року [22].

Загалом, станом на 2023 рік Україна в рамках співпраці з МВФ отримала 29 263,538 млн СПЗ.

У зв'язку з початком війни 9 червня 2020 року Україна припинила дію програми stand-by з МВФ, щоб терміново розробити нову економічну програму, спрямовану на післявоєнну відбудову економіки.

9 березня та 7 жовтня 2022 року Виконавча рада Міжнародного валютного фонду (МВФ) ухвалила рішення про надання Україні додаткового кредиту в загальному розмірі 2,8 мільярда доларів США (1 059 мільярд СПЗ кожний) у рамках програми надзвичайної допомоги МВФ для країн-членів Фонду Rapid Financing Instrument (RFI). Через Механізм розширеного фінансування (EFF) було надано 31 березня 2023 року у розмірі 11 608 мільярд СПЗ. Метою кредиту є

надання допомоги Україні шляхом фінансування пріоритетних видатків державного бюджету та підтримки платіжного балансу України на тлі неочікувано великих витрат через війну з Російською Федерацією.

" RFI дає можливість швидкої фінансової допомоги країнам, які стикаються з нагальними потребами у підтримці платіжного балансу, особливо в результаті військового конфлікту; RFI це Фонд , який розрахований на випадки, коли неможливо запуснути повномасштабну програму економічних реформ". При цьому країни, які звертаються до МВФ за такою допомогою, повинні надати МВФ перелік передбачених економічних заходів, спрямованих на вирішення проблем платіжного балансу [23].

На рисунку 2.2 представлена динаміка надання Міжнародним Валютним Фондом коштів Україні в рамках відповідних програм за період 1995-2023рр:

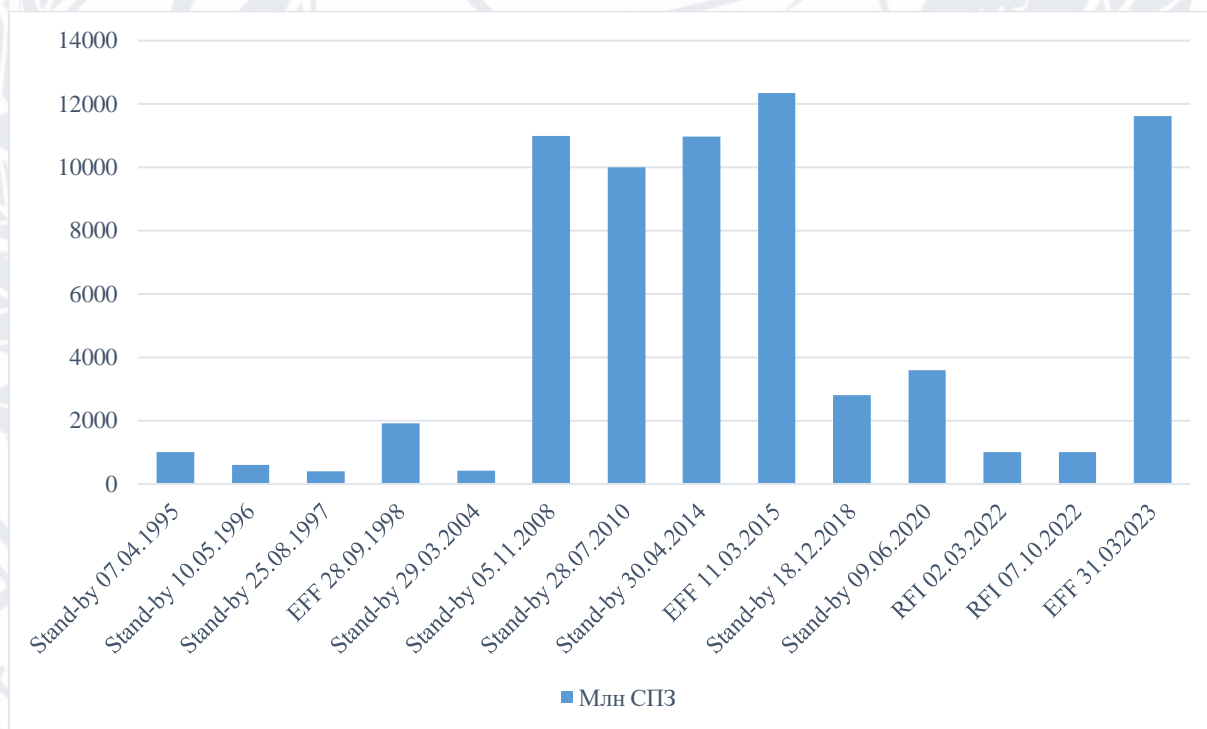

Рисунок 2.2 – Динаміка фінансування України з боку МВФ від початку співпраці до сьогодні (1995-2023 рр., млн СПЗ)

Джерело: складено автором на основі даних [23]

Співпраця між Україною та Міжнародним валютним фондом розпочалася, коли Україна стала членом МВФ у 1992 році та отримала перший кредит від МВФ у 1994 році в рамках Програми трансформаційної позики Кошти МВФ переважно використовуються для підтримки та фінансування дефіциту платіжного балансу, підтримання стабільного ринкового курсу гривні та поповнення золотовалютних резервів України. МВФ також був активним у наданні фінансової допомоги під час пандемії коронавірусу 2020 року та надав додатково 1,4 млрд доларів США в рамках екстреної допомоги Україні після початку війни.

2.3 Оцінка впливу міжнародних кредитно - фінансових організацій на світове господарство

Україна розпочала співпрацю з Групою Світового банку у 1992 році, коли Міністр фінансів України Григорій Пятаченко підписав Статті Угоди Міжнародного банку реконструкції та розвитку на офіційній церемонії у Вашингтоні, округ Колумбія. Таким чином, Україна стала 167-м членом Світового банку. [24]

Представництво Світового банку в Україні було відкрито в 1993 році. Україна є членом усіх п'яти організацій Групи Світового банку. Співпраця між Україною та Групою Світового банку базується на стратегії партнерства.

З того часу Банк надає позики на реформування державного сектору, реформування сільського господарства, енергетики, фінансового та соціального секторів, приватизацію та реструктуризацію підприємств, охорону навколишнього середовища, а також підтримує програму діяльності Уряду України.

Починаючи з 1992 року, партнерство між Україною та Світовим банком призвело до реалізації низки спільних проектів, які сприяли вдосконаленню

державного та приватного секторів, підвищенню ефективності сільського господарства та енергоефективності, охороні навколишнього середовища та зміцненню соціального сектору.

Світовий банк також надав значну нефінансову підтримку Україні, зокрема у сфері торговельної політики, оцінки бідності, економічного впливу епідемії ВІЛ/СНІДу, регіональної політики, міжурядових реформ, пенсійної політики, аналізу державних видатків, оглядів фінансового сектору та нещодавніх досліджень з питань реформування системи охорони здоров'я та освіти. Цей вид діяльності включає підготовку "Меморандуму про взаєморозуміння щодо економічного розвитку в Україні" та дослідження з питань продовольства та сільського господарства, сільських бюджетів, енергетичного та вугільного секторів, охорони навколишнього середовища та аналіз державних витрат на охорону навколишнього середовища" [25].

7 березня 2022 року Рада директорів Світового банку прийняла додаткову бюджетну підтримку для України у розмірі 489 мільйонів доларів США, та дали назву "Фінансування надзвичайної економічної ситуації в Україні" або "Вільна Україна". Затверджений Радою директорів пакет складається з додаткової позики у розмірі 350 мільйонів доларів США та гарантії у розмірі 139 мільйонів доларів США, а також мобілізації гранту у розмірі 134 мільйони доларів США та паралельної позики у розмірі 100 мільйонів доларів США, в результаті чого загальний обсяг мобілізованої допомоги становитиме 723 мільйони доларів США. Ця швидка допомога підтримає Уряд у наданні критично важливих послуг громадянам України, таких як лікарняні, пенсії для людей похилого віку та соціальні програми для вразливих груп населення.

Типи проектів, що реалізуються Світовим банком в Україні, показані на рисунку 2.3 за секторами:

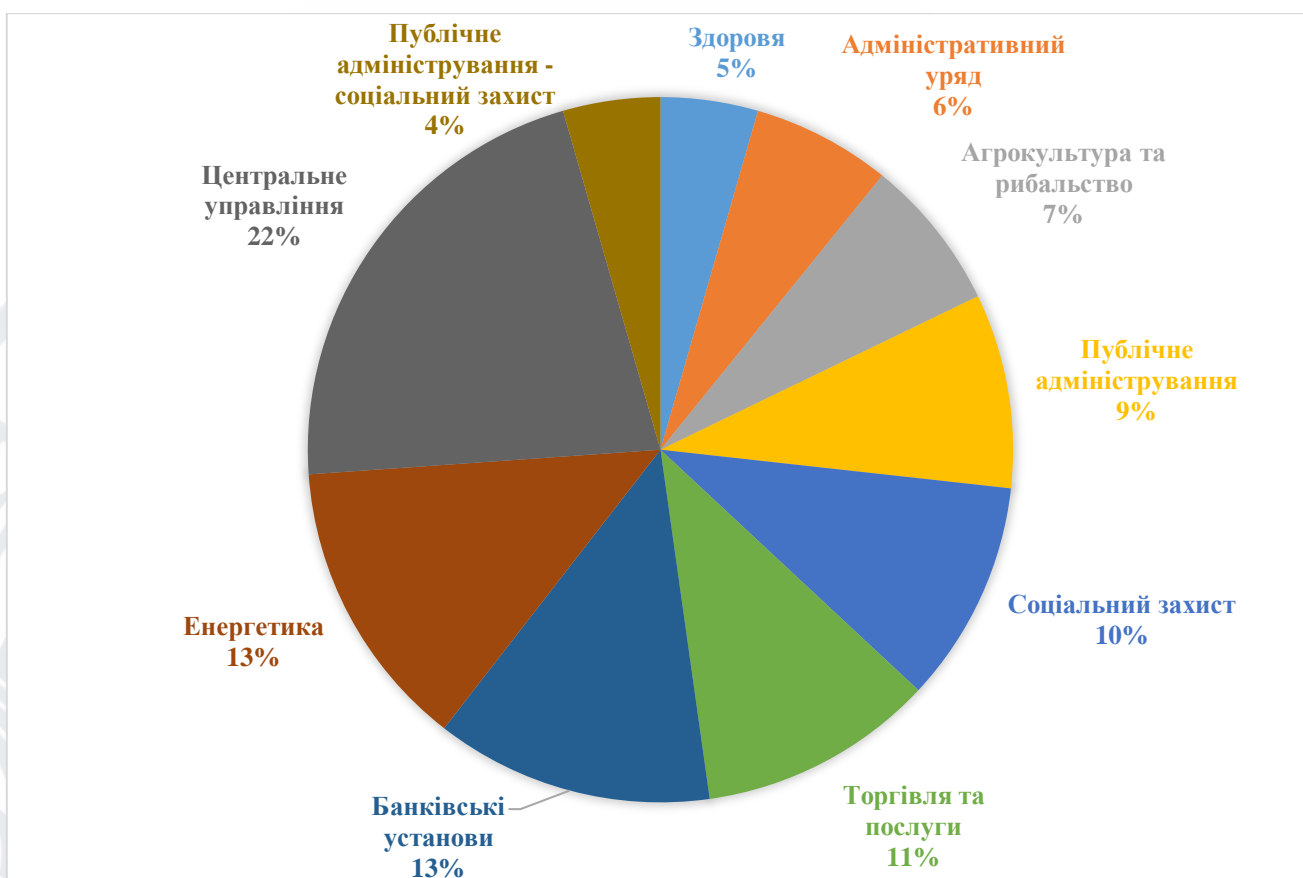

Рисунок 2.3 – Напрямки реалізації проектів Світового банку в Україні.

Джерело: складено автором на основі даних [26]

Як видно з рис. 2.3, найбільша кількість проектів Світового банку в Україні була реалізована в центральному уряді, енергетичному та банківському секторах.

Початкова підтримка Світового банку була доповнена гарантіями у розмірі 80 млн євро (еквівалент 89 млн доларів США) від Нідерландів та 50 млн доларів США від Швеції. Світовий банк також створив Багатосторонній донорський трастовий фонд (БДТФ) для сприяння наданню донорських грантів Україні, до якого Велика Британія, Данія, Латвія, Литва та Ісландія зробили внесок на загальну суму 134 млн доларів США. Японія також надала паралельне фінансування у розмірі 100 мільйонів доларів США до цього пакету допомоги [27].

7 червня 2022 року Рада директорів Світового банку схвалила виділення Україні додаткового фінансування у розмірі 1,49 мільярда доларів США в рамках Проекту державних видатків на підтримку адміністративної спроможності України. Ця допомога є частиною запланованого Світовим банком пакету допомоги Україні на суму 4 мільярди доларів США. [28]

Загальний портфель проектів Світового банку в Україні спрямований на покращення основних державних послуг у таких сферах:

- водопостачання;
- водовідведення;
- опалення;
- електроенергія;
- енергоефективність;
- дорожнє будівництво;
- соціальний захист;
- освіта;
- охорона здоров'я;
- розвиток приватного сектору.

З моменту вступу України до Світового банку в 1992 році зобов'язання Банку перед Україною склали понад 14 мільярдів доларів США за близько 90 проектами та програмами.

Затверджені проекти Банку для України представлені в Додатку Б.

Таким чином, Група Світового банку активно співпрацює з Україною з 1992 року. За цей час найбільша кількість проектів була реалізована в центральному уряді, енергетичному та банківському секторах. На додаток до існуючих проектів, 7 березня 2022 року Світовий банк оголосив про надання Україні додаткового пакету бюджетної підтримки у розмірі 489 мільйонів доларів США "Фінансування надзвичайної економічної ситуації в Україні", спрямованого на підтримку економіки України під час війни.

Висновок до розділу 2

Міжнародні фінансові організації були створені для регулювання міжнародних фінансових відносин. Метою їхньої діяльності є забезпечення стабільного існування та функціонування міжнародної економіки та всіх її суб'єктів - держав-членів. Для цього міжнародні фінансові організації за співпраці з державами-членами створюють спеціальні фонди, які використовують для надання кредитів країнам та реалізації різноманітних проектів.

Найбільшими міжнародними фінансовими організаціями є Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку та Європейський банк реконструкції та розвитку. Членство в цих організаціях фінансово підтримує економіку країни. Кредити від цих організацій переважно використовуються для підтримки та фінансування дефіциту платіжного балансу, підтримання стабільного валютного курсу та поповнення золотовалютних резервів національних банків.

За результатами аналітичного огляду даних можна зробити висновок, що Міжнародний валютний фонд та Світовий банк активно співпрацюють зі своїми членами: МВФ надає фінансування країнам в рамках програми "Стенд-бай", Механізму розширеного фінансування (EFF), Превентивної лінії ліквідності (PLL), Короткострокової лінії ліквідності та Розширеного кредитного механізму (ECF), Кредитного механізму "Стенд-бай" (SCF). Глобальний.

Світовий банк реалізує проекти в секторах центрального уряду, енергетики, банківської справи, торгівлі, соціального захисту та сільського господарства.

Міжнародні фінансові інституції швидко реагують на надзвичайні ситуації в усьому світі: У 2020 році МВФ виділив допомогу на подолання коронавірусної кризи. Так само відбувається і в Україні: 7 березня 2022 року Світовий банк оголосив про надання Україні додаткового пакету бюджетної підтримки у розмірі 489 мільйонів доларів США під назвою "Фінансування надзвичайної економічної ситуації в Україні".

Міжнародний валютний фонд виділив ще 1,4 мільярда доларів США в рамках своєї надзвичайної допомоги Україні з початку війни.

РОЗДІЛ 3

СФЕРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1 Аналіз співпраці з міжнародними фінансовими партнерами в Україні в умовах воєнного стану

Основною метою співпраці України з МФО є стабілізація фінансової системи країни, проведення структурних та збалансованих реформ і створення підґрунтя для сталого економічного зростання.

У 2022 році ця співпраця базувалась на стратегії міжнародного партнерства. Вона ґрунтується на стратегії міжнародного партнерства, яка враховує нестабільну економічну та політичну ситуацію, зростання зовнішніх і внутрішніх викликів та загроз, а також пандемію COVID-19 (глобальну пандемію)

В умовах запровадження воєнного стану пріоритетні напрями співпраці зосереджені на вирішенні найбільш актуальних питань.

В Україні Указом Президента України "Про введення воєнного стану в Україні", затвердженим Законом України № 2102-IX від 24 лютого 2022 року [26]. Внаслідок тотального вторгнення росії, Україна вперше за роки незалежності зіткнулася з екзистенційними викликами та загрозами.

Величезна втрата економічного потенціалу може призвести до серйозної фінансової кризи.

Фінансова криза може призвести до краху фінансової системи. Надзвичайні заходи для підтримки України в умовах конфлікту, що триває, є тимчасовими і несистемними, а значне збільшення зовнішніх запозичень для подолання наслідків поточної війни, хоча і базується на сприятливих фіскальних умовах, не є стійким, а створює сильний борговий тиск у середньостроковій перспективі.

Сьогодні, за умови негайного припинення бойових дій, необхідно оцінити вплив збройного конфлікту на економіку та фінансову систему і залучити партнерів у найбільш ефективний та організований спосіб. (МФО, уряди, керівні органи ЄС тощо) мають бути максимально ефективно та організовано залучені до відновлення національних економік у післявоєнний період.

На думку аналітиків, війна в Україні вплине на економіку країн з низьким рівнем доходу. Якщо війна закінчиться через кілька місяців і відновлення України розпочнеться у 2024 році, економіка зросте на 23%. Зростання цін на продукти харчування, нафту, газ і метали матиме значний вплив на економіку країни [21].

Водночас, за поточними прогнозами Міжнародного валютного фонду поточних оцінок за методикою розрахунку попередніх втрат у разі військового конфлікту, Україна втратить 35% свого ВВП у 2024 році. Падіння ВВП України на 10% цього року відповідає базовому сценарію МВФ [22].

Базовий сценарій МВФ передбачає якнайшвидше завершення конфлікту.

Споживчі витрати МВФ попереджає, що рецесія буде більш серйозною, якщо конфлікт затягнеться.

Необхідні відповідні правові механізми для забезпечення ефективного, цільового та контрольованого використання надзвичайних фінансових ресурсів, зібраних за допомогою нових і вдосконалених механізмів.

Ключові аспекти реальної картини співпраці з МФО мають бути враховані при розробці нових стратегічних документів.

Необхідно враховувати національні інтереси належного захисту національної безпеки. Водночас необхідно об'єктивно оцінювати ситуацію та забезпечувати максимально сприятливий режим для проведення взаємовигідних заходів за участю міжнародних партнерів.

Слід продовжити зусилля з підвищення ефективності спільних програм за участю міжнародних партнерів.

Важливе значення має вдосконалення та розвиток механізмів забезпечення ефективного міжнародного фінансового співробітництва в Україні та подальше вивчення цього питання:

- розробка нової середньострокової стратегії співпраці з МФО;
- розробка скоординованої та збалансованої стратегії співпраці України та ЄІБ на середньострокову перспективу;
- сприяння плановому, поступовому та ефективному розвитку двосторонніх відносин між Україною та ЄІБ;
- розробка науково-методичних підходів до оцінки фінансової безпеки України при залученні коштів МФО;
- розробка та прийняття нової Стратегії партнерства України зі Світовим банком на 2024-2028 роки.

За кожним із цих напрямів мають бути визначені стратегічні цілі.

Також мають бути визначені кількісні та якісні індикатори їх досягнення. Це сприятиме формулюванню нової середньострокової стратегії співпраці з МФО та стане основою для сталого і всебічного розвитку міжнародного співробітництва.

3.2 Можливості та перспективи України з міжнародними фінансовими організаціями

Протягом свого розвитку як держави Україна активно співпрацювала з низкою міжнародних фінансових організацій з метою підтримки, стабілізації та подальшого розвитку своєї економіки. Можна виділити як позитивні, так і негативні аспекти цієї довгострокової співпраці. До позитивних аспектів співпраці можна віднести:

1. Співпраця України з різними міжнародними фінансовими організаціями є індикатором активності України на міжнародній арені та готовності фінансових

інституцій до співпраці, а також сприяє інтеграції України в міжнародний економічний простір.

2. Підвищення авторитету та "рейтингу" України як міжнародного економічного актора через взаємодію з іншими міжнародними економічними акторами.

3. Членство України в Міжнародному валютному фонді сприяло членству України в Групі Світового банку.

4. Міжнародне фінансування та реалізація сотень проектів, спрямованих на вирішення структурних проблем в економіці, які є рушійною силою впровадження ключових реформ, необхідних для стабілізації та подальшого розвитку економічного та фінансового секторів України, а також різних інших секторів, таких як охорона здоров'я, захист вразливих груп населення, енергетика та сільське господарство [31].

Серед проблем, що виникають у результаті співпраці України з різними міжнародними фінансовими організаціями, можна виділити наступні:

1. Неєфективна робота персоналу та фахівців, залучених до розробки та реалізації міжнародних фінансових операцій;

2. Надмірна бюрократія при підготовці кредитних заявок призводить до збільшення часу, необхідного міжнародним фінансовим організаціям для схвалення кредитів;

3. Недостатня прозорість у використанні коштів, залучених міжнародними організаціями;

4. Недостатня підтримка МСП як на законодавчому рівні, так і в реальній програмі фінансування;

5. Повільні темпи впровадження реформ призвели до необхідності запозичень у МВФ, ЄС та інших організацій, що призвело до надзвичайно високого рівня боргу, який сягнув 79,4% ВВП у 2015 році [32].

З метою підвищення ефективності співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями необхідно переглянути деякі принципи, на яких ця співпраця наразі здійснюється. Такими принципами є наступні:

1. Впровадження стратегії співпраці на законодавчому рівні з конкретними кількісними показниками, які будуть використовуватися при реалізації проектів;
2. Підтримка конструктивних відносин з фінансовими установами приватного сектору;
3. Ефективне управління зовнішнім боргом та валютними резервами;
4. Створення відкритої та конкурентної системи управління бізнесом для міжнародних фінансових інституцій, що сприятиме створенню та розвитку міжнародних ринків товарів і послуг, а також модернізації та підвищенню ефективності державних і приватних підприємств. [32]

В умовах війни в Україні та повної невизначеності щодо майбутнього співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями є більш важливою і навіть необхідною, ніж будь-коли.

У квітні 2022 року Національний банк України організував Весняні збори, під час яких керівники Національного банку України взяли участь у низці заходів та зустрічей з високопосадовцями міжнародних фінансових установ, зокрема Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Міністерства фінансів США та Ради директорів Експортно-імпортного банку США. Обговорення були зосереджені на забезпеченні економічної безпеки України у воєнний час та потенціалі подальшої співпраці з фінансовими установами. Особливо важливими питаннями є наступні:

- поточна ситуація в економіці та фінансовому секторі України;
- надання фінансової підтримки Україні з боку міжнародних партнерів для підтримання макрофінансової стабільності України;
- пошук додаткових джерел підтримки для післявоєнної відбудови України;

- перспективи подальшого співробітництва України з МВФ та Світовим банком [33].

За результатами зустрічі представники міжнародних фінансових інституцій відзначили успішність заходів, що вживаються НБУ для підтримки економіки та збереження фінансової стабільності в Україні в умовах воєнного стану, та висловили бажання і готовність продовжувати співпрацю з Україною [33]. Подальша співпраця можлива в рамках розробки та реалізації існуючих програм підтримки для стабілізації української економіки.

3.3 Моделювання впливу кредитування міжнародних організацій на українську економіку

Кредити від Міжнародного валютного фонду (МВФ) та інших міжнародних фінансових організацій спрямовані на підтримку платіжного балансу країни, покриття дефіциту в разі необхідності та підтримання стабільного обмінного курсу. Розглянемо вплив кредитів МВФ на українську економіку за такими показниками, як ВВП, державний борг, та інфляція за період з 4 кв. 2011-4 кв. 2022.

Змоделюємо вплив кредитів МВФ на українську економіку, оскільки деякі кредити МВФ є програмами тривалістю більше одного року, а річні дані про кредити МВФ недоступні, ми використовуємо державний борг, який є частиною державного боргу України за кредитами МВФ.

Для дослідження обрано номінальний ВВП України. Метою дослідження є визначення впливу державного боргу, індексу споживчих цін на номінальний ВВП України.

Початкові гіпотези полягають в наступному:

1) Номінальний ВВП в Україні обернено пропорційний індексу споживчих цін. Зі зростанням інфляції купівельна спроможність населення зменшується. Як

наслідок, постраждають підприємства, що виробляють ці товари та послуги, і якщо їхні доходи зменшаться, то зменшаться і податкові надходження до державного бюджету. Як наслідок, зменшиться ВВП країни.

2) Номінальний ВВП в Україні обернено пропорційний розміру державного боргу. Чим вищий державний борг, тим більше навантаження на економіку, в тому числі на виплату боргу. Державний борг сповільнює розвиток економіки і, відповідно, зменшує ВВП.

Опис бази знань.

Номінальний ВВП України - дані взяті з сайту Міністерства фінансів України. Одиниці виміру - мільйони доларів США. Дані взяті на щоквартальній основі з 4 кварталу 2011 року по 4 квартал 2022 року [34].

Індекс споживчих цін - дані взяті з веб-сайту Національного статистичного управління України. Одиниця виміру - відсотки; дані взято щоквартально з 4 кварталу 2011 року по 4 квартал 2021 року [35].

Державний борг України - дані з сайту Міністерства фінансів України. У мільйонах гривень; дані поквартальні з 4 кварталу 2011 року по 2022 рік [38].

Специфікація моделі.

Загальне рівняння регресії має наступний вигляд:

$$Y = C_1 + C_2 \times X_1 + C_3 \times X_2 \quad (3.1)$$

де Y - номінальний ВВП України, млн. грн. (залежна змінна) ;

X_1 - індекс споживчих цін, % (незалежна змінна);

X_2 - державний борг України, млн. грн. (незалежна змінна);

C_0 – вільний член рівняння регресії ;

C_n – коефіцієнти рівняння регресії , які характеризують кількісний вплив на результуючий показник зміни величини відповідного факторного показника на одиницю його виміру .

Під час розрахунків взаємозв'язку між факторними та результативною ознаками використовуємо MS Excel «Аналіз даних/Кореляція», що призначена для обчислення коефіцієнтів парної кореляції між факторними ознаками , а також між факторною та результативною ознакою .

Аналіз результатів моделювання

В таблиці 3.1 представлена кореляційна матриця побудована на основі даних номінального ВВП України , індексу споживчих цін та державного боргу України.

Таблиця 3.1 – Кореляційна матриця

	Y	X-1	X-2
Y	1		
X-1	-0,271958682	1	
X-2	0,882691955	-0,06686719	1

Джерело : складено автором на основі Додатку В

З таблиці 3.1 видно що кореляційна матриця симетрична відносно головної діагоналі ,на головній діагоналі стоять одиниці. Наш коефіцієнт кореляції номінального ВВП та державний борг України дорівнює 0,882691955 , що означає тісний та прямий лінійний зв'язок .

На наступному етапі виконуємо аналітичні розрахунки методом регресію аналізу за допомогою надбудови MS Excel «Аналіз даних/Регресія». Аналіз представлений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Регресійний аналіз

Показник	Значення
R - множинний	0,908124596
R - квадрат	0,824690281
Скоригований R-квадрат	0,816342199
Стандартна помилка	166063,5654
Спостереження	45

Джерело: розрахунки автора на основі даних Додатку В

Множинний R становить 0,908124596, тобто факторна ознака пояснює 90,81% результативного показника ВВП країни, решта відхилень зумовлені іншими чинників. Нормований коефіцієнт детермінації дорівнює 0,824690281. Це свідчить про те, що факторна ознака спричиняє зміну результативної на 82,46%.

Результати дисперсійного аналізу представлені у таблиці 3.3, використовується для оцінювання надійності параметрів моделі.

Таблиця 3.3 – Результати дисперсійного аналізу

	df	SS	MS	F	Значення-F
Регресія	2	5,44857E+12	2,72E+12	98,78799653	1,31803E-16
Залишок	42	1,15824E+12	2,76E+10		
Підсумок	44	6,60681E+12			

Джерело: Розрахунки автора на основі даних Додатку В.

Отримані результати порівнюємо з табличними за критерієм Фішера: $f^*=98,78799653 > f_{\text{таб}}=19,4724792$.

Можна зробити висновок, що за результатами дана модель є надійною, рівень регресії має значущий рівень 95%, а вплив додаткових факторів відсутній. Порівнюючи показники Р-значення визначено, що значення коефіцієнта більше нуля, але менше 0,5, тобто факторна ознака має вплив на результативну ознаку (табл 3.4).

Таблиця 3.4 – Результати регресійного аналізу

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	Р-значення	Нижнє 95%	Верхнє 95%
Y - перетин	740458,0496	207757,9266	3,564042	0,0009262	321185,5794	1159730,52
X-1	-5895,821757	1784,848764	-3,303261	0,001959158	-9497,79239	-2293,851124
X-2	0,383841264	0,028621243	13,41106	0,0895E-17	0,326081258	0,44160127

Джерело: розрахунки автора на основі даних Додатку В

На основі отриманих результатів робимо висновки про вплив факторів на залежну змінну. Таким чином, отримані результати можна порівняти з початковими гіпотезами:

- 1) збільшення індексу споживчих цін зменшує номінальний ВВП України; Таким чином, гіпотеза про обернену кореляцію між змінними підтверджується.
- 2) Збільшення державного боргу України збільшує номінальний ВВП України. Отже, гіпотеза про обернену кореляцію не підтверджується. Обидва показники прямо пов'язані між собою.

Діагностика моделі.

Перевіряє рівень інтерпретації зміни залежної змінної незалежними змінними на основі значення коефіцієнта детермінації. Зміна номінального ВВП становить 91,6%. Зважений коефіцієнт детермінації становить 90,97%.

Отже, р- значення менше 0,05, що дає право відхилити нульову гіпотезу щодо незалежної змінної з довірчою ймовірністю 95%. Отже, відповідно р- значення незалежної змінної є значущим.

Було проведено тест на нормальність розподілу залишків моделі за критерієм Жарка-Бера. Результати тесту наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Результати тесту Жарка - Бера

	Y	X1	X2
Середнє	766578	110,1978	1760692
Медіана	705013	105,2	1957702
Мінімум	293493	99,4	473121,6
Максимум	1730104	158,9	4071683
Стандартне відхилення	387498,2	14,05788	876662,9
Перекося	0,715989	2,228555	0,181086
Надлишковий ексцес	-0,28139	4,735428	-0,10943
Спостереження	45	45	45
Жарке-Бере	3,993272	79,29394	0,268393
р-значення	13,57913	6,05E-16	87,44184

Джерело: розрахунки автора на основі даних Додатку В

Нульовою гіпотезою тесту Жарке-Бера є нормальність розподілу залишків моделі. За результатами тесту р-значення є більшим за 0,05, тому немає підстав відкидати нульову гіпотезу про нормальний розподіл залишків моделі.

Таким чином, моделювання підтверджує існування залежного зв'язку між залежною змінною та досліджуваними факторами. 91,6% зміни залежної змінної номінального ВВП пояснюється змінами індексу споживчих цін, державного боргу України. Визначення номінального ВВП України прямо залежить від державного боргу України та індексу споживчих цін.

Отже, багато хто помилково вважає що якщо країна має багато боргів, то її економіка перебуває на межі кризи. Дивлячись на результати аналізів можна сказати що це не зовсім так. Ефективне управління боргом може значно зменшити його вплив на рівень життя в країні. Навіть більше, воно може стати хорошим поштовхом для виведення країни з скрутного стану.

Щодо стабілізації економіки, можна виділити основні напрямки до ефективного керування державним боргом для України (рисунок 3.1).

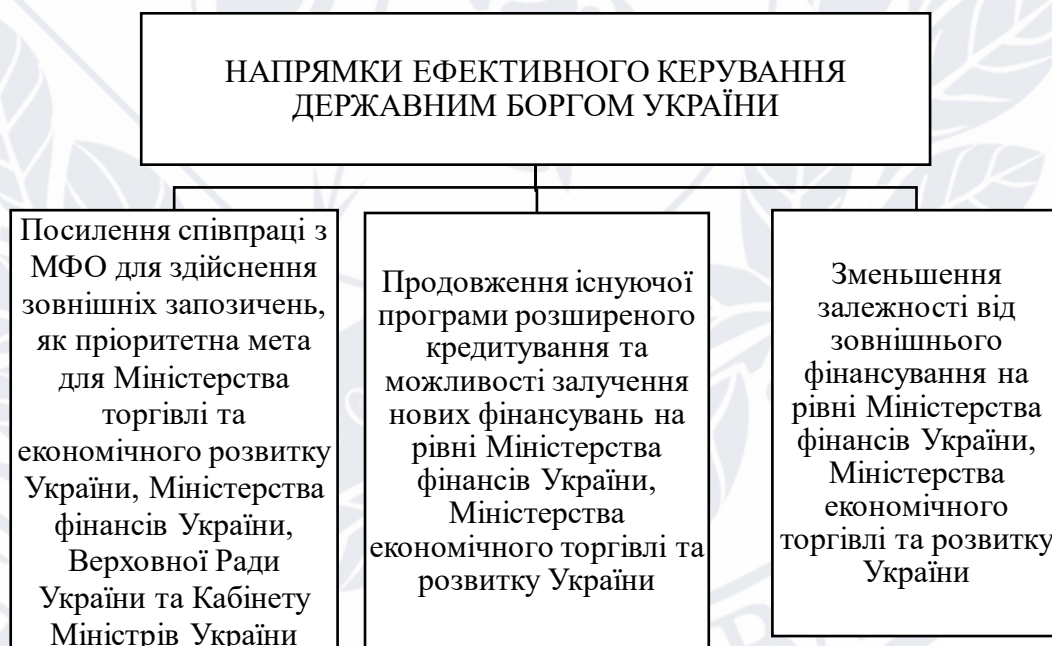

Рисунок 3.1 – Напрямки ефективного керування державним боргом України

Джерело: складено автором

Відповідно до запропонованих напрямків ефективного керування державним боргом України були розроблені наступні рекомендації для зменшення залежності України від зовнішнього фінансування (рисунок 3.2).

Рисунок 3.2 - Рекомендації щодо зменшення залежності України від зовнішнього фінансування

Джерело: складено автором

З огляду на війну в Україні, не всі з цих рекомендацій можуть бути реалізовані. Тому варто наголосити на тих, що стосуються розвитку ринку облігацій та акценту на інвестиційному та інноваційному зовнішньому фінансуванні. Проблема України полягає не в розмірі боргу, а в темпах його зростання та спроможності виплачувати борги. Для оптимізації боргової

політики України необхідно розробити та впровадити комплексну стратегію, яка б поєднувала вдосконалення нормативно-правової та інституційної бази боргової політики з постановкою короткострокових та середньострокових цілей управління зовнішнім боргом.

Для вивчення досвіду управління державним боргом можна звернути увагу на політику управління державним боргом провідних країн світу. Ця політика спрямована на управління рівнем боргу, розробку заходів жорсткої економії, скорочення дефіциту державного бюджету та проведення пенсійної реформи. Враховуючи поточну боргову ситуацію в Україні, ці заходи також мають бути впроваджені в нашій країні з метою покращення платоспроможності, що є запорукою підвищення довіри з боку кредиторів.

Висновки до розділу 3

Можна зробити висновки, що здатність України ефективно функціонувати в рамках міжнародного фінансового співробітництва та виконувати свої фінансові зобов'язання, а також відновлювати економічний, інфраструктурний та гуманітарний потенціал одразу після війни може бути досягнута значною мірою лише завдяки співпраці з партнерами. Це вимагає, серед іншого, належної організації.

Протягом розвитку України потрібно активно співпрацювати з низкою міжнародних фінансових організацій, щоб підтримувати та стабілізувати подальший розвиток своєї економіки. Обов'язковою умовою є впровадження стратегії співпраці, підтримка конструктивних відносин з фінансовими установами, ефективне управління зовнішнім боргом та валютними резервами. Створення відкритої конкурентної системи управління бізнесом для міжнародних фінансових інституцій, що сприятиме створенню та розвитку

міжнародних ринків товарів і послуг, а також модернізації та підвищенню ефективності державних і приватних підприємств.

Також важливу роль відіграють кредити від МВФ, для підтримки платіжного балансу країни. Вплив кредитування на українську економіку ясно прослідковується за такими показниками, як ВВП, державний борг та інфляція. Збільшення індексу споживчих цін зменшує номінальний ВВП України; Таким чином, прослідковується обернена кореляція між змінними. Збільшення державного боргу України збільшує номінальний ВВП України. Це дводить що обидва показники прямо пов'язані між собою.

Реалізація основних завдань структурної перебудови національної економіки в контексті забезпечення стратегічного розвитку національної економіки. В умовах обмеженості фінансових ресурсів та вразливості національної економіки до впливу зовнішніх і внутрішніх труднощів. Потребує зміни підходів не лише в управлінні державним боргом України, а й у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

ВИСНОВКИ

Міжнародні фінансові організації були створені для регулювання міжнародних фінансових відносин. Метою їхньої діяльності є забезпечення стабільного існування та функціонування міжнародної економіки та всіх її суб'єктів - держав-членів. Для цього міжнародні фінансові інституції у співпраці з державами-членами створюють спеціальні фонди, через які надають кредити країнам та реалізують різноманітні проекти.

Найбільшими міжнародними фінансовими організаціями є Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку та Європейський банк реконструкції та розвитку. Членство в цих організаціях фінансово підтримує економіку країни. Кредити від цих організацій переважно використовуються для підтримки та фінансування дефіциту платіжного балансу, підтримання стабільного валютного курсу та поповнення золотовалютних резервів національних банків.

За результатами аналітичного огляду даних можна зробити висновок, що Міжнародний валютний фонд та Світовий банк активно співпрацюють зі своїми членами: МВФ має Програму "Стенд-бай", Механізм розширеного фінансування (EFF), Превентивну лінію ліквідності (PLL), Короткострокову лінію ліквідності, Розширений кредитний механізм (ECF) та Кредитний механізм "Стенд-бай" (SCF), який надає фінансування країнам в рамках програми "Стенд-бай" (Standby Credit Facility). Світовий банк реалізує проекти у сферах центрального управління, енергетики, банківської справи, торгівлі, соціального захисту та сільського господарства.

Міжнародні фінансові установи швидко реагують на надзвичайні ситуації в усьому світі. У 2020 році МВФ виділив допомогу на подолання коронавірусної кризи. Це можна спостерігати і в Україні: 7 березня 2022 року Світовий банк оголосив про додатковий пакет бюджетної підтримки у розмірі 489 мільйонів доларів США під назвою "Фінансування надзвичайної економічної ситуації в

Україні", щоб допомогти українській економіці під час війни. Міжнародний валютний фонд (МВФ) виділив додатковий бюджет у розмірі 1,4 мільярда доларів США в рамках своєї надзвичайної допомоги Україні після початку війни.

Залучення іноземних інвестицій у 2023 році є більш актуальним через політичні події, які не зупиняються в Україні до сьогоднішнього дня. Війна з росією несе втрати майна та впливає на коливання курсу гривні. Розглянувши економічну сторону, то можна зробити підсумок, що війна уже нанесла великі втрати багатьом кількості містам України та на відбудову потрібно залучення великої кількості коштів. На сьогоднішній день Україна отримує підтримку всіх організацій, з якими вона співпрацює та розраховує налагоджувати для подальшого співробітництва.

Змодельовавши вплив кредитування міжнародних організацій на економіку України, можна сказати що, моделювання підтверджує існування залежного зв'язку між залежною змінною та досліджуваними факторами. 91,6% зміни залежної змінної номінального ВВП пояснюється змінами індексу споживчих цін, державного боргу України. Визначення номінального ВВП України прямо залежить від державного боргу України та індексу споживчих цін.

Для вирішення проблем з державним боргом та для стабілізації економіки України, потрібне як найшвидше закінчення війни та покращення взаємовідносин з міжнародними фінансовими організаціями. А саме дотримання рекомендацій щодо зовнішніх запозичень та підвищення ефективності їх використання на рівні Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, можливість запуску нових кредитних програм з боку МВФ, зменшення залежності від зовнішнього фінансування. При дотриманні всіх умов та стратегій, можна отримати найефективніший результат стабілізації економіки України.

[D1%83%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf](#). (дата звернення 15.11.2023)

8. Паламарчук Н. О. Участь Групи Світового банку у забезпеченні сталого розвитку: глобальний вимір. *БізнесІнформ*. № 4, 2019. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/uchast-grupi-svitovogo-banku-vzabezpechenni-stalogo-rozvitku-globalniy-vimir/viewer> (дата звернення 23.09.2023)

9. Гулай В. В. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Енциклопедія сучасної України. 2018. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=65139 (дата звернення 23.09.2023)

10. Ковалевський В.В., Козак Ю.Г., Лебедева С.Н., Наумчик А.А., Логвінова Н.С., Апосталюк Л.П., Граматик Ю.І., Барановська М.І., Левицький М.А, Воронова О.В., Захарченко О.В., Гаврилов М.С., Лапін К.В., Кравченко *Міжнародна фінансова організація*. Київ, 2009. С 56-68.

11. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). 2022. url:<https://www.ebrd.com/home>. (дата звернення 15.11.2023)

12. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Сектори та питання. 2022.URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/sectors-andtopics.html> (дата звернення 15.11.2023)

13. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Кредити. 2022.URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/loans.html>. (дата звернення 15.11.2023)

14. Міжнародний валютний фонд. 2022.URL: <https://www.imf.org/en/About> (дата звернення 15.11.2023)

15. Міжнародний валютний фонд. Розподіл СДР та авуари всіх членів станом на 31 травня 2022 року. 2022.URL: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extsdr1.aspx> (дата звернення 18.09.2023)

16. Міжнародний валютний фонд. Зобов'язання за кредитами МВФ станом на 31 травня 2022 року. 2022. URL:

<https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extarr11.aspx?memberKey1=ZZZZ&date1key=2022-05-31> (дата звернення 18.09.2023)

17. Міжнародна асоціація розвитку. Кредити МАР. 2022. URL: <https://ida.worldbank.org/en/financing> (дата звернення 18.09.2023)

18. Про членство України в Міжнародному валютному фонді, Міжнародному банку реконструкції та розвитку, Міжнародній фінансовій корпорації, Міжнародній асоціації розвитку та Багатосторонньому агентстві по гарантіях інвестицій: Закон України від 24 червня 1992 року. *Відомості Верховної Ради. Верховна Рада України (ВРУ)*. № 33. м. Київ, 1992 р. С. 474.

19. Міжнародний валютний фонд. Дані по країні Україна. 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>. (дата звернення 18.09.2023)

20. Сучасна співпраця України з МВФ: динаміка, тенденції та виклики URL:

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiEg6HsoKP4AhUGXcAKHeq-Ae0QFnoECAyQAQ&url=https%3A%2F%2Fjournals.> (дата звернення 18.09.2023)

21. Міністерство фінансів України Міжнародний валютний фонд. 2021. URL <https://web.archive.org/web/20210416195651> (дата звернення 18.09.2023)

22. Міністерство фінансів України. Міжнародний валютний фонд. 2022. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mvf>. (дата звернення 18.09.2023)

23. Екстрений кредит Україні у розмірі 1,4 млрд доларів від 23-го фінансового клубу МВФ. Київ, 2022. url: <https://finclub.net/ua/news/mvf-nadaie-ukraini-usd1-4-mlrdekstrenoho-kredytu.html>. (дата звернення 18.09.2023)

24. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. Огляд Групи Світового банку. Харків, 2022. URL: <https://www.hneu.edu.ua/korotkyj-oglyad-grupysvitovogo-banku/>. (дата звернення 18.09.2023)

25. Співробітництво між Україною та Світовим банком. Глобальні та національні проблеми економіки. № 8. м. Суми, 2015. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiwpN_7vab4AhUVQEEAHRx6ChIQFnoECAUQAQ&url=http%3A%2F%2Fgl-obal-national.in.ua%2Farchive%2F8-2015%2F06.pdf (дата звернення 05.09.2023)
26. Світовий банк. Проекти Україна. 2022. URL: https://projects.worldbank.org/en/proj_operations (дата звернення 05.09.2023)
27. Світовий банк. Світовий банк надасть Україні понад 700 мільйонів доларів США надзвичайної позики. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bankmobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million> (дата звернення 05.09.2023)
28. Світовий банк. Світовий банк оголосив про надання Україні додаткового кредиту в розмірі 1,49 млрд доларів. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/pressrelease/2022/06/07/-world-bank-announces-additional-1-49-billion-financingsupport> (дата звернення 05.09.2023)
29. Міністерство фінансів України. Європейський банк реконструкції та розвитку. 2022. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr>. (дата звернення 05.09.2023)
30. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Україна. 2022. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>. (дата звернення 13.10.2023)
31. Трублаєвич В. Сучасний стан та перспективи співробітництва України з міжнародними організаціями. *Економіка і суспільство*. Київ, 2022. С. 856-861.
32. Національний банк України. Київ, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pidsumki-vizitu-kerivnitstva-natsionalnogo-banku-ukrayini-do-ssha-dlya-uchasti-u-vesnyanih-zborah-mvf> (дата звернення 13.10.2023)
33. minfinMedia. ukraine-gdp. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>. (дата звернення 13.10.2023)

34. Національна служба статистики України. 2022. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/dw_infl_uk/calc_p1d.as (дата звернення 13.10.2023)

35. Державна служба статистики України. 2022. URL: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/rp/oprp14.htm> (дата звернення 13.10.2023)

36. Міністерство фінансів та ЗМІ. Рівень безробіття в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/38>. (дата звернення 13.11.2023)

37. Міністерство фінансів та засобів масової інформації. Державний борг України. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/2021/>. (дата звернення 13.11.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Програми співробітництва України з МВФ, 1994-2020 рр.

Рік	Програма співробітництва	Мета	Сума (млн СПЗ)	Сума (млн дол)
1994-1995	Програма системної трансформаційної позики	Підтримка платіжного балансу України	498,7	763,1
1995-1998	3 програми Stand-by	Підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України	1318,2	1935
1998-2002	Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility)	Поповнення валютних резервів Національного банку України	1193	1591
2002-2008	Попереджувальний Stand-by. Програма не була виконана через незабезпечення виконання умов програми проведення перегляду програми і практичне її відновлення у період дії програми	Підтримка платіжного балансу та валютного балансу	411,6	-
2008-2013	Програма Stand-by	Підтримка державного бюджету та поповнення золотовалютних резервів Національного Банку	7000	10600
2014-2017	Механізм Розширеного Фінансування	Поповнення резервів НБУ	6100	8700
2018-2020	Програма Stand-by	Збереження фіскальної консолідації та зменшення інфляції	2800	5500

Джерело: складено автором на основі [22]

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Нещодавно узгоджені проекти Світового Банку для України, 2021-2022рр.

Назва проекту	Дата узгодження	Сума виділених коштів, млн дол США
Державні витрати на підтримку адміністративної спроможності (PEACE) в Україні	7 червня 2022р.	1492
Фінансування Позики для відновлення після надзвичайної економічної ситуації в Україні	7 березня 2022р.	489.25
Проект AF2 в Україні надзвичайного реагування на COVID-19 та вакцинації	7 березня 2022р.	91.39
Друга позика на розвиток політики відновлення економіки	17 грудня 2022р.	349.5
Проект AF to Ukraine надзвичайного реагування на COVID-19 та вакцинації	10 грудня 2022р.	150
Програма підтримки управління державними фінансами в Україні	31 серпня 2021р.	4.41

Джерело: складено автором на основі [29].

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Квартальні дані для незалежної та залежних змінних моделі

Квартал	Номінальний ВВП України, млн. грн.	Індекс споживчих цін відносно попереднього кварталу, %;	Державний борг України, млн грн.
	Y	X-1	X-2
2011 IV кв.	364083	105	473121,6
2012 I кв.	293493	102,3	483297,7
2012 II кв.	349212	99,6	479756,6
2012 III кв.	387620	100	495792,6
2012 IV кв.	378564	99,9	515510,6
2013 I кв.	302864	99,4	538852,2
2013 II кв.	353025	99,6	545095,7
2013 III кв.	394731	99,7	552000,5
2013 IV кв.	404311	100,2	584114,1
2014 I кв.	313568	103	721837,2
2014 II кв.	375903	109,8	821837,1
2014 III кв.	434166	114,7	962064,6
2014 IV кв.	443091	122,2	1100564
2015 I кв.	375525	142,7	1524345,1
2015 II кв.	455245	158,9	1438180,1
2015 III кв.	563907	153,3	1521377,8
2015 IV кв.	584781	145,4	1572180,2
2016 I кв.	455637	120,7	1710381
2016 II кв.	535324	108,1	1668132
2016 III кв.	669170	108	1778033,6
2016 IV кв.	723051	112,3	1929758,7
2017 I кв.	591008	113,5	1951846,1
2017 II кв.	664760	113,8	1957701,5
2017 III кв.	833130	116,2	2043027,3
2017 IV кв.	894022	113,9	2141674,4
2018 I кв.	705013	113,2	2053601,3
2018 II кв.	810820	111,5	1998026,9
2018 III кв.	994850	108,9	2112768,6
2018 IV кв.	1048023	109,7	2168627
2019 I кв.	815123	109	2146643,8
2019 II кв.	932677	109,1	2102409,6
2019 III кв.	1111862	108,5	1997752,1
2019 IV кв.	1114902	105,2	1998275,4
2020 I кв.	845829	102,3	2255552,8
2020 II кв.	867782	102,1	2269174,7
2020 III кв.	1156797	102,4	2345608,1
2020 IV кв.	1301539	100,9	2551935,6
2021 I кв.	1021504	101,7	2514279,9
2021 II кв.	1187718	100,2	2514359,5
2021 III кв.	1520248	101,2	2445520,3
2021 IV кв.	1730104	100,6	2671827,6
2022 I кв.	1089691,0	104,5	2 832 028,0
2022 II кв.	1026916,0	103,1	3 083 217,9
2022 III кв.	1449196,0	101,9	3 587 384,7
2022 IV кв.	1625225,0	100,7	4 071 683,1

Джерело: складено автором на основі [31, 30, 27]